

PARADOX

NOTE LA UN CADRU

DE REFERINȚĂ ÎN ANTICIPAȚIE

1. Pornind de la constatarea că fenomenele artistice trebuie să excludă posibilitatea închiderii în definiții (vezi un exemplu la îndemână, cel al lui Călinescu din *Estetica poeziei*) când această închidere duce la canon și dogmă, la un manierism cuminte și steril (în cazul cel mai fericit) și la o producție de serie ce iese de sub rigorile artei, e limpede că nu o definiție trebuie căutată Anticipației, ci de a se încerca delimitarea cadrului, domeniului de referință în care se înscrie.

„Orice fenomen își are cadrul său de referință în afara căruia devine de nerecunoscut” (A. Marino *Hermeneutica lui M. Eliade*) însă acest spațiu nu trebuie absolutizat, sau mai rău, substituit definiției. Acesta va avea întotdeauna laturi obscure care însă se vor putea aproxima.

2. Pentru a vedea care sînt cîteva din principalele trăsături ale domeniului de referință al Anticipației și implicit, limitele aproximative în care se înscrie, va trebui să facem apel la cîteva din disciplinele ce întregesc existența umană. Notele noastre vor face referire la istorie, mitologie, psihologie, sociologie.

3. Istoria interesează Anticipația din direcția criticii tematice. În conformitate cu aceasta putem urmări diacronic o serie de motive și teme cu carieră și în S.F. Putem astfel preciza contribuția acestora la fundamentarea cadrului anticipativ.

Un exemplu îl oferă evoluția temei Golemului Kabalei. Nespecifică S.F.-ului dacă ar fi să o privim sincronic ea temă perimată, dispărută odată cu condițiile și societatea care au impus-o, istoric elementele ei pot fi identificate și în *Gilgames* (taurul ceresc) în *Homer*, „fecloare cu totul și cu totul de aur”, iar existența ei și dincolo de înflorirea propriu-zisă de Golem poate fi recunoscută și la romanțel (automatul lui Hoffmann) precum și în cîmpul S.F.-ului sub înfrumusețarea modernă ce poartă numele de robot.

Desigur că la fiecare nivel de afirmare tema îmbracă o serie de forme, se modifică semantic dar păstrează caracteristici ce ne permit să o identificăm.

4. Mitologia oferă satisfacția identificării de teme, motive, situații și cadre specifice acestora în literatura de Anticipație. Astfel cunoscutul și uzitatul motiv al labirintului (temă mitică prin excelență) a făcut carieră și în S.F. Desigur că narațiunile exploatează de fiecare dată cadre și forme noi pe cînd fondul rămîne același iar, cînd se schimbă și caracteristicile acestuia, ajungîndu-se la identificarea labirintului cu cîmpul problematicii „umanului aflat în situații limită” — (M. Popa — *Forma ca deformare*) — el va intra în sfera literaturii de valoare în general, din care S.F.-ul nu poate fi exclus. Un exemplu este „*Solaris*” a lui Lem.

Interesante din perspectivă mitologică ni se par situațiile și cadrele ei specifice astfel încît majoritatea textelor S.F. (le numim „texte” înțelegînd aici tot ce cuprinde o referire la S.F. fără a spune în mod expres problema calității acestora), deci textele S.F. vor cuprinde o desfășurare mitică. Personajul banal (neinițiat) — drumul — locul și timpul — aliterii — doborîrea unor cunoștințe sau drepturi fundamentale, plus trecerea prin stări pînă atunci necunoscute — situația de după inițiere.

5. Sînt evidente pentru orice spirit angajat în cunoașterea modalităților de ființare ale umanului, pentru orice știință culturală preocupată de axiologia imaginarului și neafectată prea des de slăbiciunea indeciziei, sînt evidente precizările pe care le aduce arta S.F. în cîmpul psihologilor, nu întotdeauna aride.

Literatura, arta în general, și-a verificat și își verifică permanent poziția față de psihologie. Intuițiile primei capătă semnificație științifică; lumea psihicului relevantă de scriitor este fundamentată de știință. Este cunoscută puțința de a suprînde acțiune de comportament a lui Shakespeare sau Dostoevski, integrate apoi discursului psihanalitic de Freud. Între cele două: artă — psihologie fiecare cu ramificațiile de rigoare) există un permanent schimb de informație. În acest schimb intuițiile S.F.-ului sînt mai largi și raportul modificat în favoarea artei.

Dacă în cazul artei realiste (o numim convențional „realistă” pentru a o distinge de S.F. sau fantastic) omul, eroul este confruntat cu situații,

evenimente, stări care nu depășesc cîmpul experiențelor posibile și pe deplin explicabile (cazurile patologice spre exemplu), în Anticipație omul reacționează în funcție de un contact sau o relație ce depășesc sfera acestor „experiențe posibile”.

Acest lucru este pe deplin verificabil invocînd chiar lapidar cîteva teme ale literaturii S.F.: contactul între civilizații în timp, spațiile paralele, dublul sau invizibilitatea.

În funcție de acestea autorul de Anticipație este chemat să „creze”, pornind de la cunoștințele și experiențele pe care le are, o nouă psihologie în prelungirea comportamentului de zi cu zi.

6. Aici se impun cîteva precizări. Atît literatura fantastică, cît și cea de Anticipație, reprezintă o „ruptură” în realitate („un scandal, o ruptură, o irumpere insolită, aproape insuportabilă în lumea reală” — R. Caillois — *De la féeerie la science fiction*) și în ordinea lumii dar nivelele de apariție a acestei inconsecvențe diferă.

Cel mai des ruperea operată de fantastic se situează la un prim nivel alături de real (realul ca succesiune ordonată, „firească” a evenimentelor) iar miza este un „joc cu frica” (R. Caillois). Este nivelul insolitului, imposibilului, iregulatului care odată produs nu dă naștere reguilor noi, nu le modifică, nu creează vechi și nu creează serii „rămînd adesea izolat, fără schimbări în planul logic”.

În povestirea S.F. evenimentul nu se poate vorbi efectiv de o „rupere”, are loc la un al doilea nivel cunoscut sub denumirea de cadru, univers, decor sau conversație S.F. Acest cadru există de la sine, el este creat și prezentat de autor ca existent și real. Sînt lumile exotice (planete, spații cosmice, jungle luxuriante), civilizații supra sau nedezvoltate tehnologice (roboți, arhitecturi noi), forte psihice, posibilitatea călătoririlor în timp etc., toate luate ca un dat de sine stătător. Irealitatea, supra-realitatea, sau în termenii de mai sus un al doilea

nivel în care are loc evenimentul cu posibilități de generalizare, putînd crea serii și modifica psihologia umană.

Un exemplu poate fi cel din *Solaris* a lui Lem unde autorul creează un al doilea nivel prin existența de zi cu zi a personajelor, cercetători pe o îndepărtată planetă, cadru violentat de acțiunea imensului creier-ocean.

Activitatea lui Lem nu se reduce la crearea acestui cadru cosmic ce cuprinde evoluția personajului în postura de cercetător, nu se rezumă la a descrie o lume, o ordine luată convențional reală, ci înseamnă rupere în această lume acceptată ca naturală, însă totuși fictivă.

7. Ideea foarte cunoscută și îndelung verificată cum că omul este o ființă socială, că nu poate exista decît în societate unde își poate manifesta personalismul, primește în S.F. nuanțe specifice prin acțiunea de a anticipa, de a imagina un corpus de probleme venite să completeze datele sociologice cu noi intuiții.

Astfel există în S.F. o serie de texte ce pleacă de la pretextul tematic al societăților viitoare sau al unei societăți posibile.

Se întîmplă uneori ca „măiestria”, demersul autorului să se reducă la a imagina aceste societăți (lumi, cadre, spații) de al doilea nivel și care rămîn adesea simple forme goale, fără nimic uman, cadre riguroase unde nu se întîmplă nimic. Aceasta este desigur o extremă radicală respinsă de gîndirea noastră, știut fiind faptul că aceasta nu aprobă, „nu îndrăgește” generalul, abstractul decît participînd ea o persoană „identificare cu absolutul” cum ar spune cineva. Extrema cealaltă ar fi a interiorizării profunde, reliefată în texte „sincere” ale izolării și închiderii în sine, pur subiective, fără putere de a accede în societate spre înțelegere și valorizare. Mai mult decît literatura generală, literatura de Anticipație a reliefat tîmberii laturii societăților obiective și reci dar goale de orice „vibrație” a omeneșului, de cînd în laturile ei bune a știut și știe să găsească calea normală în care dramele societății sînt dramele indivizilor ce o compun și sigur că o societate post-cataclismică, mutilată va fi definită de trăirile și acțiunile supraviețuitorilor și astăzi nu în lamentările sterile și izbucniri lacrimogene ci prin descifrarea sensurilor ce se mai nasc aici.

În concluzie aplicarea literaturii S.F. spre conceperea unor societăți altfel decît cele actuale (viitoare, primitive, religioase, fanatice, supradzvoltate, alienate) îmbogățește cîmpul sociologiei.

LUCIAN VASILE SZABO

ELEMENTE S. F.

ÎN LITERATURA GENERALĂ (I)

Se impun mai întîi cîteva lămuriri în privința titlului de mai sus. Vorbînd despre elemente SF avem în vedere acele teme, motive și idei care, în mod justificat sau nu, au devenit, pentru cei mai mulți cititori, semne sigure, caracteristice ale literaturii numită științifico-fantastică, de anticipație etc. În poziția acestei relații diachronice, avem surpriza să reîntîlnim componente SF și în afara domeniului ce le-a consacrat și fixat într-un anume fel în conștiința culturală contemporană.

Titlul conține în mod tacit, și de aceea primejdios, o pre-judecată. Înainte de a fi acceptată sau respinsă, ea trebuie identificată. Sintagma „literatura generală” n-are sens decît în raport cu literatura S.F. și desemnează beletristica ne-S.F., numită și main-stream, literatura „mare” ș.a.m.d. Distincția, valabilă și utilă pînă la un punct, încetează de a mai fi astfel atunci cînd se afirmă existența unei bariere de netrecut între cele două zone, considerîndu-se că deosebiri ar coplesi asemănările și punctele comune.

Și o ultimă precizare preliminară: articolul de față nu reprezintă un act de imperialism literar, nu-și propune să anexeze nici direct, nici indirect, mascat, noi teritorii pentru literatura S.F., ci să pună în evidență un binevenit dialog, desfășurat liber, fără constrîngerile diverselor complexe de superioritate ori de inferioritate. Nu vom face profeții asupra relațiilor viitoare dintre cele două arii literare, de așfel destul de artificial delimitate astfel, mai degrabă pentru rațiuni de moment, decît reflectînd o structură reală. Este ceva în genul „echipa x” și „restul lumii”. Mai mult, însăși literatura S.F. nu se prezintă unitară, fiind lipsită de o esență co-

mună, indivizibilă. Sînt destule motive să credem că sub cunoscuta denumire generică se grupează cîteva modalități literare, destul de diferite între ele. Desigur, ar fi de dorit să se știe dacă, sau în ce măsură, au o natură comună dar, în stadiul actual al criticii literare aplicate asupra domeniului S.F., asemenea analize sînt destul de timide.

Care este originea elementelor S.F., cum ajung ele în literatura generală? Este vorba doar de o prelucrare? Deși la prima vedere s-ar putea crede că singura modalitate este transferul, influența livrescă, în realitate lucrurile sînt ceva mai complexe, puțîndu-se evidenția cel puțin patru căi diferite.

Prima dintre ele în ordine cronologică dezvăluie existența unui proces în sens invers. În mari opere ale literaturii universale, anterioare secolelor XVIII și XIX, apar motive ce se regăsesc azi în literatura S.F. Există încercări de a acredita ideea că aceste elemente erau S.F. dintr-un început și nu ar fi devenit astfel de abia în timpurile noastre. Exagerări desigur.

Vom cita și noi, alături de alți comentatori, cîteva versuri din *Iliada*, în care Homer descrie ciudatele însoțitoare ale lui Hefaistos: „(...) tropînd mărunt îl ajută / Fete durate din aur, dar vii ca fecloarele aieve; / Au deopotrivă cu dinsele minte și glas și tărie / Și-nvățătură la lucru de mîna deprins de la zîne, / Ele se străduie alături de bunul stăpîn care trudnic / Merge și-aproape de Tetis pe tron strălucit se așează.” (XVIII, 406-411, trad. G. Murnu). Motivul omului automat („fete durate din aur” — afirmație luată în sensul propriu, nu în cel metaforic).

LUCIAN IONICĂ

(continuare în pag. a 3-a)

Antologic, Antologie...

Dacă am încerca să convingem o persoană că literatura S.F. merită un loc în rindurile marii literaturi, îndemnând-o să citească gama largă a produselor de gen care apar în lume, am reușit desigur contrariul. Dincolo de povestirile de groază, polițiste sau erotice, folosite ca leac împotriva insomniilor, anticipația sintetizează visurile unei omeniri aflate încă în chinurile facerii unei noi lumi. Ea face parte dintr-un experiment efectuat la scară planetară, pe care doar îl intuim sau îl simțim (așa cum simte un copil creșterea unui dinte). O dată mai mult ne convinge de acest lucru antologia de față: un titlu foarte frumos, o copertă incitantă și o prezentare a volumului pe care am considerat-o ca un act de credință față de gen Emoționantă această pledoarie a lui Alexandru Mironov pentru ceea ce este mai pur și mai bun în noi Emoționantă și mai ales convingătoare.

Reintâlnim foarte multe nume cunoscute. Povestirile semnate de Mihail Grămescu, Alexandru Pecican, Lucian Merișca, Dănuț Ungureanu își merită locul în orice antologie a „legendelor despre viitor” (în special povestirea „Obiecte” atrage prin atmosfera de mister inițiativ în care ne introduce; deși gesturile și cuvintele nu vor să spună decât ceea ce se spun, ele sugerează o misterioasă lume paralelă a cotidianului generator de simboluri). Între acestea însă, repartizate destul de uniform și ocupând cam 40% din cuprinsul cărții, o serie de producții mediocre sau chiar slabe, care scot în evidență de multe ori lacune în cunoștințele elementare ale autorilor. Iată câteva „mostre” culese în timpul lecturii.

INCIDENTUL „... o valiză plină cu butoane și cadrane și al cărei capac era de fapt un ecran din care ieșeau două antene inegale...” Dacă interpretăm cuvânt cu cuvânt fraza de mai sus, înțelegem că prin ecranul aparatului sînt scoase două antene (inegale). Aparatul ar fi probabil destul de estetic, dar inutilizabil. Mai departe aflăm că dublurii primarului 1 se defectează un tranzistor și își pierde memoria. Unui astfel de creier nu i-ar fi deloc ușor să încapă într-o clădire obișnuită și este cu atât mai puțin probabil să poată fi reparat cu ajutorul unui pistol de lipit, așa cum o face unul dintre personajele povestirii, declarînd cu nonșalanță: „Mă pricep!”. Cit despre ideea povestirii, ce sentimente vă încearcă citînd: „Mirele desface spatele fetel, scoase de acolo un cordon și îl băgă în priză”?

ULTIMA INTOARCERE „... ședilele magnetobusului aveau s-o străvească pentru a treia oară.” De obicei, pe stradă nu circulă autovehicule pe ședile, iar un magnetobus nu posedă așa ceva. Precizarea nu are alt scop decât de a ne asigura că femeia este făcută terci. Schimbînd decorul în care se desfășoară acțiunea, descoperim o narativă clasică: „In cerc, tot mai aproape”, însă ce diferență între cele două! Între personajul lui Vladimir Colin și cel al povestirii de față, timorat și melodramatic, nu putem decât să-l preferăm pe primul.

RONDUL: Obișnuită călătorie în timp, a cărei posibilitate personajul o întuiește imediat. Sîntem informați despre amenda de care este pasibil cel care calcă florile (50 lei). În rest, nu ni se spune nimic.

ULTIMA MISIUNE A LOCOTENENTULUI ALF: o acțiune incoerentă, care cade în descriptivism. Roboții învață „să se adapteze din mers situațiilor noi și să le poată face față”, însă „pipăie cu undele precum orbii drumul cu toiagul alb”, sistem atât de incomod încît, la prima schimbare a configurației terenului, unul dintre ei „se opri dezorientat în plin centrul culoarului”. Cu un asemenea tip de reacție, tipul acesta de robot putea fi bătut cu pietre, necum să exterminare o întreagă omenire.

La un moment dat, autorul observă patetic poziția în care se afla capul unui robot: „... se bălăbănea ușor la stînga și la dreapta, lovit de palele de aer ale ventilatorului din tavan.” Desigur, mașinăria, cum își numește autorul personajul anti-

pativ, e din metal, iar palele de aer... Și oare cum ar trebui să arate un lift orizontal? Dar să ne oprim aici.

Prozele, construite după rețete prestabilite, în virtutea unei „mode” efemere, se pierd într-o somptuoasă inutilitate a decorului, tipică pentru paraliteratură. Dialoguri pline de înțelesuri ce se vor adînci, care însă nu ne transmit nimic, reiau idei din proze mai vechi și le denaturează, le schilodează printr-o insuficiență înțelegere a lor, ducînd la o complicare a situațiilor, pierdută definitiv în banalitate.

De ce „conviuiesc” între copertile aceleiași cărți proze slabe cu proze foarte bune, punîndu-li-se și primelor, nejustificat, calificativul „antologic”? O antologie, prin însăși definiția ei, trebuie să fie o culegere de lucrări reprezentative, dar și un instrument de formare a gustului, deziderate pe care nu le putem omite. Atunci cînd ni se face desăvîrșiri ca „Eu am citit cîteva mii de povestiri de anticipație, am editat cîteva sute, am scris cîteva zeci”, nu se urmărește oare convingerea cititorului că selecția a fost întreprinsă de o persoană competentă? Faptul că sîntem de la început asigurați că paginile acesteia sînt semnate de „specialiști în pus la microscop și la telescop viitorul” implică pe cel care le adună într-un act de modelare, educațional, care, prin consecințele pe care le are, n-ar trebui neglijat.

TRAIAN URDEA ■

* „O planetă numită Anticipație”, antologie de literatură științifico-fantastică alcătuită de Alexandru Mironov și Dan Merișca, Ed. Junimea, Iasi, 1985.

În căutarea zeilor pierduți

Antologie de literatură de anticipație cu temă ateistă, volumul: „... poate părea eterogen, cu texte aflate la niveluri diferite de realizare”, după cum recunoaște coordonatorul ediției, Alexandru Mironov, în prefața cărții. Mai mult decît atât, el chiar este extrem de inegal. Volumul cuprinde 18 povestiri și schițe, majoritatea lor fiind scrise după 1950 (puteau fi și mai recente), realizate eterogen, de la „monștri sacri” ai genului pînă la amatori mai mult sau mai puțin înzestrați cu har, unii dintre ei, aproape debutanți.

O scurtă analiză statistică a lucrărilor permite cîteva constatări, sperăm, interesante:

Spațiul de desfășurare a acțiunii: pe Terra, 7; pe alte planete, 7; spre limitele Universului, 3; într-un univers paralel, 1.

Timpul în care decurge acțiunea: în viitor, 8; prezent, 2; trecut, 2; „trecut în viitor” (o lume primitivă, rezultat al unui război atomic din viitor), 1; atemporal, 5.

Idel s.f.: călătorie în spațiul extraterestru, 5; supercalculatoare puse să răspundă la o problemă fundamentală, 3; voiaj într-un univers paralel, 2; călătorii în trecut, 2; chirurgie temporală, 1; sistem complex cu cinci sori, 1; bombă cu hidrogen pe post de divinitate, 1; confecționarea Universului (la modul parodic), 1; extraterestru polimorf, 1; creier conservat și menținut artificial în viață, 1.

Conflict dramatic: conflict între aspirația umană spre absolut și limitele impenetrabile ale universului, 7; comportamentul absurd al divinității, 2; cleric fanatic în conflict cu indigeni inocenți, 2; cleric fanatic în conflict cu un calculator obiectiv, 2; sovanți în conflict cu fanatici bigoși, 2; un robot în conflict cu un mistic ce refuză salvarea de la moarte prin chirurgie temporală; un constructor de sisteme solare în conflict cu un client nemulțumit; un individ în conflict cu prejudecățile semenilor săi, în fața realității tragice a războiului atomic.

Valoarea artistică este singurul element de necontabilizabil statistic, probabil deoarece atît creația literară, cît și talentul care o generează sînt elemente de o complexitate care tinde către infinit.

În primul plan, Adrian Rogoz cu capodopera „Altarul zeilor stohastici”; un text dens, profund, plin de semnificații. Eduard Jurist — un excelent stil comic, dar prea puțin s.f. Gheorghe Păun — o acțiune condusă ferm și cu „suspense” spre un final surpriză. Ovidiu Bufnilă se remarcă prin umorul de bună calitate. Cristian T. Popescu — un text interesant, idei ingenioase, dar nu neapărat noi; puțină emoție infuzată în plus în subtext ar fi putut prinde bine. „Cunoscătorii” lui Mihail Grămescu plutesc în generalități imponderabile. Eroul lui Victor Kernbach nu izbutește să înțeleagă exact ce i se întîmplă nici măcar în final; nici cititorul, de altfel. În fine, cuplul Dan Merișca — George Ceaușu trimite un „Veznic Pelerin” prin universuri răsucite precum o scoică uriașă într-o butelcă Klein în căutarea „Zeilor ce plîng”, aceștia nu sînt găsiți la adresa lăsată și, în compensație, apare într-un decor halucinant „Femeiadivis”, în rolul damei fatale. Rezultă un text contorsionat, prolix, confuz, haotic și, realmente, fără de nici un dumnezeu...

Principind global, volumul este util și demn de interes, ideea centrală este confirmată și nuanțată: zeii ca atare nu există nici pe Pămînt, nici în spațiul cosmic, nici măcar în universurile imaginate de autori. Dogmatismul și fanatismul eclesiastic sînt combătute cu argumentele rațiunii și ale științei, locul lor este ocupat de luciditatea unicului „zeu” de pe Terra, confruntat zi de zi cu sine însuși și cu creațiile sale: OMUL.

FLORIN CONTREA ■

* „Nici un zeu în cosmos”, culegere de texte de anticipație pe teme ateiste, selecția textelor și coordonare: Alexandru Mironov și Mihai Bădescu, Editura politică, București, 1985.

PRO DOMO

În numărul din 29 iunie 1985 al revistei „Luceafărul”, criticul și prozatorul Voicu Bugariu salută apariția „acestei interesante și serioase publicații specializate în literatura de anticipație”, care însă „apare atît de rar, încît recenzarea ei devine necesară”, tocmai deoarece „un avantaj al Paradoxului într-o eventuală comparație cu diverse fanzine din țară îl constituie atenția deosebită acordată teoretizărilor, precum și interpretărilor critice”.

Aproximativ o treime (pentru amatori unor statistici exacte: 36,45%) din sumarul numărului 8, august 1985, al revistei de literatură de limbă germană „Neue Literatur” este rezervat fenomenului science-fiction. Intîlnim aici un interviu cu scriitorul vest-german Herbert W.

Franke, care semnează și două proze scurte apărute alături de alte lucrări ale genului. Autorii? Nimeni alții decît Ray Bradbury, Stanislaw Lem, Ion Hobana și Silviu Gencescu. Tînărul fan timișorean apare cu o povestire publicată în „Paradox '85”, „Doi șilingi pentru Ringo Mendez”, în traducerea lui Helmut Britz, care își motivează astfel opțiunea în recenzia pe care o face fanzinului wellsist:

„Un punct luminos în deșertul schimbărilor de lume de după Einstein este Silviu Gencescu; în locul obișnuitelor rînduri care plesnesc sub greutatea ideilor cosmice, izvorăște un limbaj comic, în care se simte din plin plăcerea de-a trăi într-o necredință totală față de principii. (...) „Revista revistelor” („Viața studentescă”, 10 iulie 1985), rubrică semnată de criticul Traian Ungureanu, este în întregime consacrată

parcurgerii și analizei numărului 98—99 al revistei „Forum studentesc”. Din cuprinsul articolului, în care este apreciată favorabil activitatea colegilor noștri redactori, am reținut „pro domo” un scurt pasaj:

„Fascicula science-fiction a revistei este o foarte bogată punere în temă și exemplificare a fenomenului literaturii de anticipație”.

Suprema incununare a ultimului număr al „Paradoxului” a fost acordarea premiului pentru cea mai bună publicație de profil la concursul anual de literatură de anticipație tehnico-științifică, organizat de revista „Știință și tehnică”, manifestare integrată Festivalului Național „Cin-tarea României” și dedicată Anului Internațional al Tineretului. Forța și maturitatea creativă a cenaclului „H. G. Wells” este dovedită și de faptul că doi dintre membrii săi și-au regăsit numele înscrise pe lista la-

ureaților și anume: Constantin Cozmiuc (premiul special al Uniunii Scriitorilor din România pentru povestirea „Așteaptă-mă în visul de mine”) și Sergiu Nicola (premiul pentru pictură).

Palmaresul cenaclului în anul universitar '85—'86 mai cuprinde și premiile obținute de membrii săi mai tineri la faza finală a Festivalului Artei și Creației Studentești, secțiunea publicistică și creație literară (Galați, 3—4 decembrie 1985). Este vorba despre studentii Györfy György (premiul III, literatură de anticipație) și Traian Urdea (premiul III, literatură de anticipație), precum și de Voicu A. David (premiul III, text de brigadă).

PRO DOMO

Intrebare: Cum ați „descoperit” literatura S.F.?

Răspuns: Prin intermediul colecției „Povestiri științifico-fantastice”, bineînțeles, ca mai toți cei ce au astăzi o anumită vîrstă. Dar, acum, că mă întreb și stau să mă gîndesc, îmi dau seama că amintirea afectivă cea mai veche mă conduce la povestirile lui Ivan Efremov din volumul *Lacul duhurilor de munte*, apărut tot cam pe-atunci. Nu am însă, ca alții, fetișismul propriului trecut, nu văd de ce m-aș simți afectiv și intelectual legat de un trecut întâmplător, un trecut care de fapt nici n-a fost al meu, pentru că nu eu mi l-am ales, un trecut care-a fost așa cum a fost, cum s-a întâmplat să fie, în nici un caz varianta optimă, așa că, la acest capitol, nu am nimic de oferit, nici măcar răsfațul „exemplului personal”, celor aflați acum mai la început de drum pe acest necuprins „pămînt al făgăduinței” numit *science fiction*. „Puține-aș vrea, iubite, din zilele-mi pierdute”, zice și poetul, așa că să lăsăm trecutul și să privim mai bine în viitor, mai ales că tot sintem pe tărîmul „anticipației”.

I: Nu înainte, totuși, de a vă întreba dacă felul în care priviți literatura S.F. s-a modificat în timp, și cum anume?

R: Bine, să zicem atunci că, indiferent dacă acest fel de a privi literatura S.F. s-a modificat ori nu în trecut, în orice caz el se modifică acum, în prezent: m-ați surprins într-un moment cînd tocmai mă aflu în plină „reutilare” sau „remobilare” mentală, prin „autodotare”, prin „autoutilare”, ca să zic așa. Multă vreme am luat și eu de bună denumirea de literatură „științifico-fantastică”, general acceptată într-o vreme și la noi, nepunînd nici o clipă la îndoială concordanța presupus deplină dintre lucruri și numele lor, dintre *pragma* și *onoma*, dintre denumire și ceea ce ea denumește. Mă a trebuit destul de mult pînă să mă dezmeticesc, pînă să-mi dau seama de relativitatea, de accidentalul, de arbitrarul chiar, care — aici ca în atîtea alte privințe — decid consensul general acceptat, consens care, odată instaurat, acționează apoi cu forța inerției, a faptului împlinit, a *establishment*-ului. Atîta doar că — din nefericire ori, poate, mai degrabă, din fericire — esența intrinsecă a lucrului nu se grăbește nicicum să se schimbe doar pentru a se conforma denumirii pe care noi i-o dăm, atunci cînd din capul locului nu i-am dat-o bine, chiar dacă această denumire se bucură la un moment dat de un consens unanim acceptat. Astfel, în cazul nostru, „cheia” fantasticului, cu care ațîția continuă și azi să speră a putea deschide accesul conceptual spre tezaurul S.F., se învîrte iremediabil în gol, „nu prinde”, ori rămîne blocată în „broască”. Concluzia elementară, ce se impune logic de la sine: „cheia” nu se potrivește, trebuie să căutăm alta, pe măsură, respectiv un alt concept estetic, din moment ce conceptul de fantastic se dovedește inoperant, sau prea puțin operant, în *science fiction*. Și totuși, din inerție mentală, din apatie, ori cine știe din ce alte cauze, această concluzie pare a fi ultima pe care am fi dispuși s-o acceptăm și să-i dăm curs, preferînd să acceptăm și să suportăm *volens-nolens* consecințele acestei apatii: desconsiderarea și marginalizarea literaturii S.F. în contextul „literaturii generale”, al „marilor literaturi”, fenomen ce-și are una dintre primele rădăcini și în „confuzia de identitate”, în inadecvarea și improprietatea statutului literar derivat din conceptul de fantastic: literatura fantastică propriu-zisă are doar acces deplin la statutul de „mare literatură”, e fapt dovedit, cine l-ar contesta?, iar din moment ce, raportată la coordonatele și exigențele fantasticului, literatura S.F. iese de cele mai multe ori în deficit, care-ar putea fi cauza, dacă nu pretinsele „limite”, „insuficiențe” ori chiar „infirmități” estetice, congenitale — chipurile — în *science fiction*? Conceptul de fantastic conferă însă literaturii S.F. un statut literar „vitreg” și ingrât, tocmai pentru că e impropriu, e inadecvat tocmai în ceea ce are această literatură mai bun, mai specific, mai definitoriu. Fantasticul nu poate da seamă de filonul central, vital și definitoriu al științificității. (Ceea ce nu exclude, să fim bine înțeleși, interferențele parțiale de frontieră ori zonele de condonament). Pentru că vorbeați de „modificări” în felul de a privi literatura S.F., o astfel de modificare și de clarificare s-a produs, în ce mă privește, în momentul cînd, din întâmplare ori din intuiție (îmi place să cred), am încercat în „zăvorul” S.F. „cheia” sublimului. Privit prin prisma conceptului estetic al sublimului, întregul domeniu S.F., dar mai ales zona sa centrală, vitală, se reasează și se ordonează surprinzător de coerent, într-o imagine de ansamblu adecvată pînă la evidență, periferiile rămase neacoperite fiind minime și nedefinitorii. Nu e loc și nu e locul acum pentru o demonstrație pe larg a tezei, așa că amintesc un singur record, structural însă: însuși resortul extrapolării, definitoriu în *science fiction*, duce în mod necesar la acumulări *copleșitoare* în raport cu finitudinea ființei umane, *copleșitorul* fiind, așa-zicînd, un „carburant” suficient pentru combustia sublimului (după cum demonstrează N. Hartmann în *Estetica sa*), chiar și în lipsa *infiniului*, pe care-și baza Kant „analitica sublimului” (dar *infiniul* însuși este, în *science fiction*, „la el acasă”, atîta doar că acesta se poate „descureca” și în lipsa lui, întocmai ca și sublimul).

O primă „aplicație”, convingătoare, sper (dar asta rămîne de văzut), am încercat în prefața ediției Victor Anestin, ce urmează să apară în scurt timp, aici, la Editura Dacia. Aplicația e însă, prin forța lucrurilor, parțială, limitată la aria accesibilă „romanului astronomic” ilustrat, la vremea lui, de Victor Anestin. S.F.-ul nu se reduce, bineînțeles, la atît (deși e și acesta, fără discuție, un filon principal, dar numai unul); conceptul estetic al sublimului promite însă a fi operant și în cazul ciber-roboticii, al mutanticii, al exobiologiei, al călătoriei în timp și cronoplastiei, al universurilor paralele, al tuturor „temelor” și „motivelor” majore din *science fiction*, pînă și parodia S.F. găsindu-și o acoperire teoretică plauzibilă în estetica sublimului.

SĂ ÎNCERCĂM „CHEIA” SUBLIMULUI ÎN S. F.

— convorbire cu CORNEL ROBU —

I: Să înțeleg de aici că statutul dv. în cadrul mișcării S.F. de la noi ar fi acela de teoretician al genului? Nu vă atrage și istoria genului, ori critica literară curentă, comentariul critic pe marginea cărților de *science fiction*, atîtea alte apar?

R: Statutul de simplu cititor este, cred, preferabil deocamdată, dacă nu de alta, chiar și numai pentru menajarea nervilor. Se fac mereu auzite apeluri și îndemnuri mobilizatoare la constituirea unei critici literare calificate în *science fiction*, se deplînge stereotip inexistența unei astfel de critici, se argumentează, legitim și elocvent, necesitatea ei, dar totul rămîne la stadiul dezideratelor pioase, atîta timp cît editurile n-au spațiu și n-au firmă disponibile și pentru critica S.F. Ce fel de critică literară poți fi scriînd pentru sertar, chiar dacă nu pentru propriul sertar, ci pentru „portofoliul redacțional” — ori pentru coșul de gunoi — al unei edituri oricît de „serioase” și de „prestigioase”, la al cărei telefon și se răspunde întepat că „la noi își așteaptă rîndul criticii de prestigiu”? Nu colportez zvonuri și nu mă refer la tribulațiile altora, mă refer numai la ale mele (pentru că mie mi-ați pus întrebarea; deși sînt convins că mai există și alții în situația mea, dar nici eu nu știu de ei, nici ei de mine: efect al aceluiași cerc vicios). Cam cît ziceți că a avut darul să mă binedispună afirmația — făcută probabil în neconștință de cauză, dar tipărită negru pe alb într-o revistă de mare tiraj — precum că „spre edituri sînt îndreptate mai mult reproșuri decît manuscrise”, și altele asemenea, cînd știu prea bine că, încă în 1982, am predat unei edituri bucureștene dactilograma unui volum din care mai mult de jumătate este critică și eseuri S.F.? Desigur, în tot rîul e și-un bine, chiar și faptul că materialul între timp s-a perimat, că harta nu mai corespunde situației de pe teren, căci a apărut între timp „noul val” al anilor '80, de care va trebui să țîn seamă — și de care voi țîn seamă — atunci cînd îmi voi reface volumul spre a-mi încerca norocul la o altă editură. Sau, „istoria genului”, de care vorbeați: cum aș putea să „mă ating” de această *terra incognita*, în condițiile de inaniție informațională de care sufăr — și suferim cu toții — cronice, în lipsa unor elementare „instrumente de lucru” și surse de informare? (Și încă eu, de bine, de rău, prin bunăvoința unor colegi de catedră care au predat limba și literatura română la lectorate din Franța, dispun măcar de *Istoria* lui Jacques Sadoul și de *Panorama* lui Jacques van Herp, chiar dacă nu și de surse anglofone, precum *Enciclopedia* lui Peter Nicholls, pe care zadarnic încerc să mi-o procur de cîțiva ani încoace.) În aceste condiții, singura soluție care rămîne este intuiția oarbă și riscul, iar singurul domeniu — speculația teoretică. Riscul e risc, poți pierde și poți câștiga: asta e loteria la care am tras și eu acum un

loz, cînd m-am angajat pe pista de care vorbeam, a interpretării S.F.-ului prin prisma conceptului estetic al sublimului, neștiind însă dacă nu cumva am și făcut „pasul” ce desparte sublimul de ridicol, neștiind, pentru că n-am putut verifica, la sursele modice de informație de care dispun, dacă nu cumva această cale a fost de mult bătătorită de alții, pe alte meridiane, subsemnatul haplea trezindu-se și el să trimbițeze „descoperirea Americii” pentru a cita oară. Ca să nu mai vorbesc de virtuala suspiciune a plagiatului, deloc exclusă. În fața căreia ignoranța nu poate fi probată și nici invocată drept circumstanță atenuantă.

I: Dar, pentru că veni vorba, cite cărți de *science fiction* aveți în biblioteca personală?

R: Destul de multe, prin raportare la situația reală, extrem de puține, dacă mă raportez la o situație ideală. În limbi străine — mai nimic, cum spuneam; în schimb, în românește, cea mai mare parte din tot ce s-a scris și s-a tradus la noi în ultimele decenii. Dar, cu traducerile, atingem iarăși un punct nevralgic. Dacă, de exemplu, colecția „Fantastic Club” a Editurii Albatros ocupă aproape un raft întreg, și, la fel, mai vechea colecție „triunghi isoscel” a Editurii Tineretului, care a precedat-o, în schimb, „Colecția romanelor științifico-fantastice” a Editurii Univers a ajuns în 12 ani la 10 numere, ultimul datînd din 1981. Încît nici nu se mai știe astăzi: există, nu există?

I: Care este atitudinea studenților în filologie față de literatura S.F.? V-ați putut face, desigur, o părere în această privință, ca lector la Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca, la Catedra de literatură română, literatură comparată și teoria literaturii.

R: Părerea mea, ca orice părere, nu poate fi decît subiectivă, și sub această rezervă v-o comunic, pentru că mă întrebați. Cred, totuși, că nu mă înșel, atunci cînd mi se pare a presimți, dincolo de indiferența și circumspecția ușor sceptică, ușor ironică (dar benignă ironică), și o reală disponibilitate, o vie curiozitate intelectuală, poate chiar o nelămurită neliniște spirituală la gîndul că aici s-ar putea ascunde răspunsuri zadarnic căutate în alte părți. Dar despre asta ar fi prea multe de spus, prea multe, prea complicate și prea delicate. Deocamdată, ar mai rămîne de adăugat doar că nimeni nu se prezintă cu o „ofertă” serioasă și concretă, spre a veni în întîmpinarea acestei prezumabile „cereri”. Nimeni, și — cu musca pe căciulă mă văd constrîns să recunosc — nici eu. Și poate că și lehamitea aș-

teptării frustrate ar trebui inclusă printre motivațiile probabile ale studenților de la filologie, în atitudinea lor față de literatura S.F.

I: Și ce explicație puteți găsi dv. acestei situații?

R: Rețin, încă o dată, din întrebarea dv., numai partea care mă vizează pe mine, personal. Sau pare a mă viza. Faceți aluzie, dacă bine-mi dau seama, la orele în regim „operațional” de care beneficiaz, ore cu tematică la libera mea alegere, unde-aș putea deci vorbi în voie despre literatura S.F. și totuși n-o fac. Într-adevăr, cadrul instituțional al facultății e suficient de larg și de flexibil pentru a-mi oferi această șansă, pe care, însă, limitele mele personale mă împiedică s-o fructific. Și cînd mă gîndesc cît de „cerute” ar fi astfel de cursuri, cît de funcționale și de necesare ar fi ele acum, ce audiență ar avea, ce săli pline... Mă întorc, însă, încă o dată, la condiționările obiective ale acestor „limite” subiective, care, recunosc, îmi pot fi pe drept imputate mie, personal. Mă întorc la sutele de cărți S.F. „clasice” pe care nu le-am citit, la zecile de lucrări „de referință”, istorice și teoretice, pe care nu le-am parcurs, la enciclopediile, dicționarele, bibliografiile de specialitate pe care nu le-am consultat și — de ce nu? — la filmele S.F. „clasice” pe care nu le-am vizionat. Acum, vă întreb eu pe dv., cum m-aș putea încumeta să „inițiez” și să „orientez” pe alții într-un continent literar așa de vast, pe care nici eu nu-l cunosc de fapt „din vîzute”, ci mai mult „din auzite”, „dintr-a doua mînă”?

Ce-mi rămîne să sper, în această situație? Nu imposibilul, cred. Pentru că, de ce-ar ține de domeniul imposibilului să mi se încredințeze și mie, pentru doi ani, mandatul de a continua opera începută de colegii mei în predarea limbii și literaturii române la lectorate din străinătate, de unde să mă întorc și eu cu un „bagaj” (la propriu și la figurat) de cunoștințe acumulate și asimilate în timpul ce mi-ar rămîne liber după orele de rigoare? Viziunea unor săli pline de auditori căroră, atunci, aș avea ce le spune, și care ar veni să asculte ce-aș avea să le spun chiar și în lipsa atracției suplimentare a „materialului didactic” concretizat în vizionări de filme ca *Odissea spațială*, sau *Solaris*, sau altele altele, — această viziune ține însă probabil, mai mult de reverie și de autofuzionare, decît de ceea ce se înțelege în mod curent prin „proiecte de viitor”.

I: Îmi oferiți cea mai bună ocazie de a încheia cu întrebarea rituală: ce proiecte de viitor aveți?

R: Sublime. (*Retro, Satana!* — Piel, Caragiale)

Cluj-Napoca, 15 ianuarie 1987.

A consemnat GYORFFY GYORGY

Insofit un timp de mătusa, apoi singur, asemenea morților întinși pe catafalc, Veniamin s-a pierdut pe coridoare, a trecut pe sub bolți cu tencuiala căzută, și-a suflat de nu știu câte ori nasul cuprins de guturai. Făcea din mers reflexii, era avid să înghiță spațiu, să parcurgă, să examineze fiecare colț și pe urmă să plece, să se elibereze de apăsarea zidurilor, de solemnitățile grele ce-l presau nevăzute din atâtea părți. Gazeta de perete „Auriculum” sub un strat înfim de praf... Ce aspect ciudat avea cu buzele groase de pe care căzuse vopsea, cu ochii crăpați și fruntea plină de fire de păianjeni. Odinioară pe obrazul ei se lipeau articole cu descrieri medicale de ultimă oră, înfizeau cu gămălii și poneze anunțuri privind un bal, o primire la Rector, un tur al clinicilor de periferie sau un concert de muzică cultă susținut de personalul administrativ al facultății... așa cel puțin povesteau studenții părinților, rudelor și prietenilor lor în cursul vacanțelor ce trecuseră de mult, ca un vis... Alte perdele, alte ferestre, alte feți, alți centimetri parcurși, un fotomontaj cu marginile rupte, pinza intitulată „Chirurgi dormind pe mesele de operație” și, surprinzător, o caretă prin mijlocul coridorului, cu un cal având pe cap bustul zeului Aesculap... Veniamin se lipi de perete, era convins că însuși Rectorul făcea un tur de control, dar în secunda când trăsura trecu prin dreptul lui putu să vadă că înăuntru nu se afla nimeni în afară de două dosare ce se autorăsfosiau... Etajul patru identic cu etajul întâi, amindouă semănând cu etajul trei dar deosebindu-se prin înfișme adâncituri și creste de etajul secund, marele oras văzut de sus, prin meandrele ferestrelor întredeschise, fămosul burg lăsnind în sufletele tuturor parfumi ce refuzau să se stingă... Eiceul „Amnezianum” pe care toamna prefira frunze și certi-

ficale „Magna cum Laude”, facultatea de drept cutreierată de vulpile „de jure” și „de facto”, înmormintările, cu viori cîntînd în urechile dispăruților, „Cafeneaua Albastră”, plină de proză și fum, Opera, învâltută în franjuri, umeri albi, plastroane, acute înalte ca Mont-Blancul... Veniamin revedea toate acestea în timp ce se pregătea să deschidă ușile mari, paluzate, cu clante de alamă scilpitoare... Își aminti, în scurgerea unor secunde, de anii chinuitori de studii petrecuți la facultatea de sti-

MIRCEA PORA

MEGAORĂTANIA

ințe naturale. Unchiul, un savant remarcabil în domeniu, îl urmărea din spate asemenea unui tanc ce-are alerga prin arodimente și județe un iepure nemîncat de săptămîni... Un joc al hazardului. Împietirea unor voioșe potrivnice, obscure, îl aduseră în acele săli reci, scîrbitoare, student tapșat cu herbare, cursuri, halate, probe de laborator, un fel de marionetă, de mecanism memorizator al unor serii nesfîrșite de alge, protozoare, insecte de interes național, graminee, păsări, cu sau fără nuanțe albastre în coadă... Acum, din nou amfiteatre... Se uită cu teamă la patratul metalic, mirosind discret a iod, fixat pe prima ușă. Doar trei cuvinte... „Recuperări. Enumerări, Melancolii”... Prudent, apăsa clanța și pătrunse înăuntru... O primă impresie neplăcută îi făcură

pereții de un cenușiu-închis, acoperiți cu planșe ce reprezentau procese inflamatorii, fazele sindromului Krupp. „Tuseum Magarescum” din Renaștere pînd în prezent, boala lui Kalachis în etapa ei preliminară. Auzi un „Iștenem” venit parcă de pe alte tărîmuri... Profesorul, ridicat în picioare, c-o vestă imensă peste paltonul luat, la rîndul lui, direct peste maieu, vorbea unui grup restrîns de studenți despre un caz ce părea cu totul și cu totul pierdut, o combinație de sufocări, hemorații

și febre oscilante, undeva-ntr-un port cu leșire doar temporară la mare. Organele polițienești din localitate, plutonierii majori în persoană, rugaseră Primăria Capitalei să trimită de urgență un medic, dar ofițerul de serviciu răspunse că momentan metropola nu dispunea de un cadru capabil să rezolve o atare situație... Mi-e greu să vă spun, accentuă profesorul, în ce împrejurări și-au amintit de mine. Într-un ataș, m-am deplasat în portul fără apă și, aplicînd o suflă de gargare și prîșnițe, l-am salvat pe copil... „Ai să te faci mare, o să iubești, o să muncești”, i-am șoptit strîngîndu-l la piept... Ceea ce dorește în mod deosebit să știți e faptul că familia micului bolnav era extrem de săracă. Si totuși... din nevoile lor acesti oameni mi-au oferit la plecarea o găină... „E tăcută, prietenoasă, și

dacă n-o tăiați vă va face ouă pînd la adînci bătrînețe”... mi-a spus doamna ce-o scosese de sub pat... Pentru început am luat-o, pînd-o chiar în sin, dar cînd am ajuns la marginea așezării m-am întors și le-am dat-o înapoi... Nu pot, le-am zis, să vă las fără acest animal din care duminică la rînd veți minca, cu toții, și îndeosebi copilul, o supă și un papricas”... „Și noi o să facem la fel, sărîră studenții, nu vom lua găini de la cei săraci chiar dacă ne vor oua pînd la adînci bătrînețe”... Se lăsă o liniște grea, solemnă, cursul își atinsese obiectivele, dar nu trecură nici treizeci de secunde și în spațiul vast al amfiteatrului răsună vocea tremurătoare a lui Veniamin... „Domnule magistru, nu-i adevărat... ați luat găina... căci eu văd și acum în pîntecele dumneavoastră pieptul și picioarele pară pe care le-ați mîncat cu poștă”... Clipe de stupoare... cine e intrusul... insolența e de neiertat, studenții se ridică în picioare, se unesc și se transformă treptat într-o megaorătanie ce vine spre ușă... „Sînt pierdut, băgu Veniamin, monstrul îmi va scoate ochii, mă va chinui, mă va pune să fac ouă pînd la adînci bătrînețe”... Își ridică mîinile... „acum mă va lovi... acum...”, dar nu, în clipa aceea mai lungă decît veacurile auzi o șoptă prelungă direct din ciocul namilei cu pene... „Dispari, chery, pînd nu e prea frîzîu”... A țîșit prin ușă, normal, printr-o crăpătură, prin gaura cheii, e greu de stabilit. Se afla din nou pe coridor, în aripa dreaptă a Institutului, șifonat, cu jumăituri în coaste, cu senzația că stătuse zile întregi într-un soare torid făcînd băi de nisip. În mod firesc ar fi trebuit să se retragă, să caute ieșirea, eliberarea din strînsarea zidurilor, dar un impuls ciudat, o forță de necontrolat îl făcu să se apropie de usa încăperii următoare...

În încăperea cu pereți din trunchiuri de copac, măsuta pe care odihnesc ochelarii cu rame de plastic albăstriu strălucește mat. Caletul cu însemnări stă alături, deschis. Mai încolo, peste vatră, e suspendat un ceainic. Pe celălalt perete, deasupra unei blăni-trofou, pușca de vînătoare așteaptă cuminte.

Cu spatele spre ușă, bărbatul stă pe scaun, privind probabil flăcările din șemineu. Lîngă el, pe mocheta moale, o furtuioară adăpostește o bucată de brînză și niște pîine.

Pe fereastra din stînga pătrunde o lumină roșiată, de crepuscul, iar liniștea — pe fundalul căreia se aud păsările — e întreruptă doar de lătratul unui cîne.

Mîna bărbatului se întinde, așează brînză peste pîine, duce acest sandvici improvizat la gură și mușcă. Privirea lui se întoarce calmă spre fereastră, prin ochiurile căreia se pierde în zare.

Afară, cîinele mîrle, scîncește tandru, gudurîndu-se.

Pași pe pîtrișul aleii. Printre ierburi și mușchi.

O bătaie scurtă în ușă... Apoi aceasta se deschide prudent.

Bărbatul întoarce capul. Să tot aibă vreo șalzeci de ani. Fața lui e numai riduri, ochii îi sînt foarte vii, jucăuși chiar.

Prin ușa întredeschisă se strecoară o fetișcană zveltă, abia trecută de vîrsta adolescenței. Părul blond-roșcat e împletit, curelele rucsacului îi tale umerii pe deasupra vestei verzi, de aceeași nuanță cu pantalonii trei sferturi.

— Bună seara! — salută fata, dîndu-și jos cu un zîcnet rucsacul. Bărbatul o privește, nemîșcat.

— Dacă nu vă găseam, riscam să nu mai ies niciodată la lumină!... spune nou-sosită, trăgîndu-și sufletul.

Vorbește cu naturalețe, de parcă s-ar cunoaște de cînd lumea.

— Pot să stau jos? — schițează ea un gest. — Sînt frîntă de oboseală... De șase ore alerg prin toate hîrtoapele astea.

SE îndreaptă către scaunul fără spețează de lîngă vatră. Cînd se așează eu un oftat, devine vizibil că oboseala acumulată e mult mai mare decît lăsan propriile ei cuvinte să se înțeleagă.

— Aș putea să beau puțină apă? întrebă fata, dîndu-și cîteva fire rebele de păr din ochi.

Bărbatul se ridică încet (dar nu cu ostentala vîrstei, ci mai curînd cu o anumită disciplină a mișcării) și merge la ceainic. De pe o poliță din apropiere ia două cești de porțelan și toarnă în

ele llichidul aburînd pentru o clipă aerul. Pe urmă îl oferă una. Îl privește intrigată și, între timp, începe să bea. Acum bărbatul s-a așezat pe un braț al fotoliului din cealaltă parte a măsutei și soarbe, la rîndul lui, din ceaiul fierbinte. Continuă să privească pe fereastră, în zărea care, treptat, se întuneacă. De afară se aude un strănutat al cîinelui. Aproape uman.

Se ridică din nou, merge la masa de sub fereastră, taie o felie din calupul de brînză, ia un borcan aproape plin cu miere, toarnă într-o ceșcuță...

Știi, nu sînt tot timpul atât de obraznică! Dar am trecut prin atîtea în ultima vreme, încît nu mă mai mir de

timpla! — murmură fata, privind în gol, undeva peste capul lui.

Afară e beznă. Doar plîpierea îndepărtată a astrelor se întrezărește prin ochiurile superioare ale ferestrelor. Vîlîit subtil al vîntului se prelinge pe lîngă pereții cabanei, învăluindu-i cantr-o poșhiță.

În șemineu, jarul mocnește sub crusta de cenușă... Lumina lui vagă joacă pe tavanul adumbrat.

Fata e nemîșcată, pe patul-lavîță, acoperită cu cerga pufoasă... Deodată, vîntul se întetește ușor, ca o palmă sfîchiiuînd un obraz indolent... Parcă n-ar mai ține cont de pereții cabinei și

e nici o confuzie, sînt voci, mai multe voci... Aparțin unor personalități distincte, fiecare cu tonalitățile ei aparte. O limbă stranie, pe care ea n-o cunoaște și nici măcar n-a bănuțit că există.

Apoi, dintr-o dată, cum ai muta iar, cu o mînă nevăzută, „postul” — o interferență de glasuri, muzici și hîrîțeli... Liniște.

Totul a recăzut în cotidian. Bătrînul doarme mai departe. Ea stăruie în nemîșcare, încercînd să surprindă ceva. Luna s-a ivit într-un colț al ferestrei, făcînd părul bărbatului să capete strălucirea nobilă a argintului... Își încordă urechea... Nimic.

Ba nu! Se aud greieri, vîntul care elatină ierburile... Niște pași călcînd iarba... Dar toate astea nu de acolo, din preajma cabinei în care se află, ci din „radio-ul” conținut de gîtlejul bărbatului din fotoliu.

Pe neașteptate, clar, vocea unui bărbat ale cărui cuvinte le înțelege: — Dar ești sigur că e aici? Un altul îi răspunde: — Taci, caută... Aici trebuie să fie! La auzul acestei din urmă voci, ea simte un inexplicabil fior pe șira spinării... E senzația aceea că identici un glas (pe care doar memoria secretă îl mai păstrează întipărit) al cuiva drag, posesorul unui chip uitat... — Am găsit, e aici... O văd, ne ascultă!... — răsună iar vocea celui de al doilea necunoscut. — Îi văd fața, ochii... Hei, iubito!... Se aude din nou primul nelăcuzător. — Crezi că ne vede? Apoi tot a celui de-al doilea. — Hei, cu tine vorbim!... Fata cu inel în formă de șarpe pe inelarul stîng... —

Își privește reflex inelul încolăcit, deși știa dinainte că se află acolo. Vocea continuă: — Nu te teme, am să vin să te iau... A fost mai greu pînd te-am găsit... A fost foarte al naibii de greu! Iubito, te doresc atît de mult!... —

Ea simte că încep să-i tremure mîinile. O învăluie o căldură fantastică... Și vocea revine: — Draga mea, te iubesc... O perturbare bruscă face că tot ce urmează să se audă distorsionat. Figura bărbatului e consumată, parcă e slăbit imens în ultimele cîteva minute. Fata sare de pe lavîță și-l prinde pe bărbatul din fotoliu de umeri, zgîțîindu-l: —

Cine ești?... — strigă — Nu pleca... Te cunosc, nu pleca!

Vocea „lui” revine slab, ca un ecou: — Te iubesc... Apoi se pierde într-un amalgam de hîrîțeli aproape mecanice... Moare îngropată sub ele...

Brusc, în apropierea cabinei răsună o bubuitură. Cîteva clipe, o lumină albă le spală chipurile.

Afară începe să plouă cu bulbuc,...

ALEXANDRU și OVIDIU PECICAN

ÎN MUNTI, PRINTRE STELE

nimic. Și sînt frîntă de oboseală... Nu, dacă vreți, nu spuneți nimic! Cred că vă înțeleg. Eu sînt cea care v-a tulburat liniștea. Vă cer iertare!

Se întoarce ușor și o privește. Fața lui e calmă, nu exprimă nimic ostil sau binevoitor. Se apleacă și ia de pe măsută caletul, îl răsfoiește, pe urmă îl întinde.

Unăra se ridică în capul oaselor, se sprîjnă cu spatele de perete și citește. E vizibil interesată de cele scrise acolo, pentru că după ce termină pagina, întoarce filele.

— Cum?... — întrebă ea, parcurgînd rîndurile. Apoi iar mai caută și citește. — Dumneavoastră nu mai vorbiți de treizeci de ani? Ați devenit mut prin propria voință numai pentru a vă convinge că vocile pe care le auziți nu vă aparțin?... Dumnezeule!

Ochii ei fug pe rînduri... — ... Dar poate că e doar o boală! Ați fost la vreau medic?

El tace. O privește mereu în ochi. O clipă rămîne și ea prinsă de căutătura lui. Dar se refugiază din nou în paginile caletului. Deodată are o tresărire, de parcă ceva din cele scrise acolo ar fi speriat-o. Nu se oprește însă ci doar își ridică pentru o clipă ochii verzi înspre el. Citește mereu... E liniște deplină.

— Nu, nu mi-ar fi frică dacă s-ar în-

ar sufla chiar acolo, în odaie. Se aude parcă sunetul conurilor de brad lovindu-se de ramuri... Și peste toate, o orgă fantastică, venind de departe și trecînd pe deasupra lor, neînțînînd în nici un fel seama de ei... Luîndu-i cu sine...

Deschide ochii și-l caută cu privirea pe bărbatul cărunț. Ciudat! Plîpierea ofilită a jarului face ca fața să-l pară îngrozitor de lividă. Cu ochii închiși, și cutele chipului alungite și îngroșate de umbrele nopții, pare un cadavru... Gura e întredeschisă, așa cum a surprins-o, probabil, somnul.

... Și totuși, nu e o iluzie! Se întîmplă ceva ciudat... Dinspre trupul ce și adormit în fotoliu se aude o muzică înceată, abia perceptibilă... — Parcă ar fi un radio! — gîndește ea semi-inconștientă. Sunetele fluctuiază ca și cum cineva ar umbla la potențiometrul unui aparat, ori nu, mai curînd ea și cum s-ar afla în cabina unui vapor urcînd și coborînd pe crestele valurilor.

Se aude foarte clar, niște voci, dar totuși prudentă, își spune că s-ar putea să fie o simplă tuse de-a bătrînului. Fenomenul se repetă însă cu o anumită regularitate...

— E un ventriloc?... — se întrebă uimită, speriată secret. E limpede că nu-

— Încă un bombardier inamic a fost doborât, bubul din televizor vocea comentatorului, acompaniind imaginea de pe ecran. Acum o reluau cu încetinitorul; bombardierul, lovit de o rachetă, se dezintegra în mijlocul unui bulgăre de foc și fum alb care se lăța pe tot ecranul. Fragmente din avion erau ejectate din centrul exploziei. Pe cerul albastru, arătau ca niște scame de nori.

— Am mai văzut secvența asta, zise bărbatul ridicându-se din fotoliu.

— Nici nu-i de mirare, răspuse nevasă-sa, ai noștri fac minuni pe acolo. Din glasul ei răzbătea un tremur vag și bărbatul îi observă pumnii strinși pe brațele fotoliului. Fratele ei plecase în armată, de două luni nu mai știa nimic despre el. I se spusese că era dat dispărut. Acum era rîndul lui să plece și imaginile din televizor o ajutau să ia de bune poveștile despre armata lor, pe cale să câștige războiul, desigur, victoriile cer un tribut de sânge. Listerle de pierderi erau extrem de lungi. Bărbați trecuți de 50 de ani. Tineretul se dusesse să lupte în prima parte a holocaustului, pînă în momentul cînd iadul atomic îi înghițise pe toți. Rămăseseră să trăiască în orașul subteran doar cei prea tineri ca să fie trimiși pe front și cei prea bătrîni.

— Am mai văzut o dată secvența asta, se încapătănea el. Și data trecută avionul avea același număr matricol.

— Mă indolesc, zise nevasă-sa. Își menținea tonul calm și leneș din conversațiile de după-amiază. Era obișnuit la ea să-și contrazică soțul. Nici măcar nu se certau, era un joc acceptat de amîndoi. Al vederea slăbită, argumenta ea fără să-și dezlepească privirile de pe ecran. Acum arătau o emisiune din studio. Doi politicieni își serveau subtilități acide. Era clar că unul din ei trebuia să plece de acolo cu coada între picioare. Nici n-ar fi trebuit să te la la armată, continuă ea.

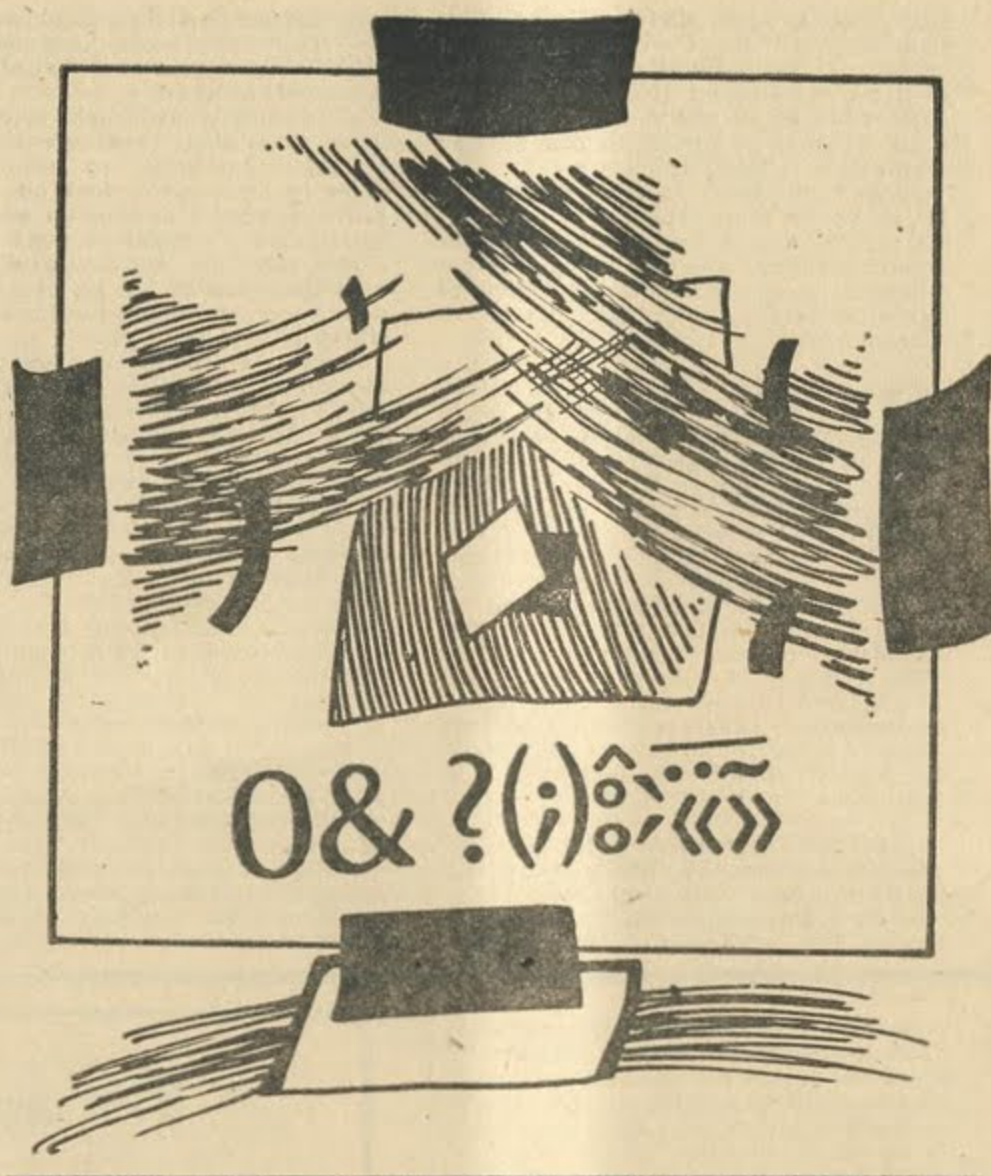
— Cu nolle instrumente de ochire, și-un chior ar nimeri 10 ținte din 6, zise bărbatul preluînd un slogan vehiculat la televizor cînd prezentau succese ale industriei de armament.

— Ai și sciatică pe deasupra, își aminti ea. Se ridică brusc în picioare. Cum pot trimite la război bărbați trecuți de 60 de ani? De ce fac asta? Voi n-aveți nici o șansă în fața ălor!

— Crezi că ai lor o duc mai bine? Nevasă-sa nu-i răspuse. Figura ei era răvășită de emoție. Părea că de-abia acum realiza că bărbatul îi pleca pe front. Și asta dintr-un moment în altul. El începu să o mîngie pe umăr și mișcarea aceea lentă, liniștitoare deveni curînd o îmbrățișare disperată, zguduită de plînsul ei. Începu să-i vorbească, dar cuvintele se conturau pe fondul unor speranțe de circumstanță, descoperite acum, în ultimele momente petrecute împreună într-o îmbrățișare prelungă care aducea la suprafață sentimentele deportate de mariajul resemnat în monotonia anilor trecuți. Erau trezite din letargie de revelația plecării. Erau ca ultime scîpărări de lumină pe cerul de la marginea nopții. Se aplecă s-o sărute.

Cînd se desprinseseră din îmbrățișare, nu mai era nimic de spus. El se îndreptă spre ușă încercînd să adopte atitudinea bătoasă și hotărîtă, afișată atunci cînd voia să-și convingă familia că ai siguranța supraviețuirii. Ea-l conduse în tăcere, știînd că nu-i va arunca o ultimă privire din cadrul ușii. Ochii lui nu știau să mintă.

De fapt, mai făcu doar cîțiva pași în stilul acela milităresc, după ce lăsase în urmă apartamentul lor. Străzile erau scaldate într-o lumină rece, umbrele se desenau cu claritatea tăioasă a geometriei funcționale a orașului îmbogățit ici-colo de cite un fior estetic sub forma unor naive „Grafitti”, copaci viu colorați pictați pe ziduri, sau siluete umane în stațiile de metrou. Copacii declanșau în mîntea lui un declin. Îl aduceau automat aminte de primăverile umede și parfumate de pe vremuri. Aici aerul era odorizat artificial, aleatoriu, azi mirosea a iarnă. Conservată. Ajunse la stația de metrou cutrelerat de gînduri nostalgice risipite odată cu scrișnetul vagoanelor oprite înaintea lui. În lumina neoanelor, fețele oamenilor păreau lipsite de trăsături distincte, aplatizate de aceeași expresie egoistă. Fiecare pentru el. În vagon, privirea îi se oprî pe un afiș înfățișînd un bărbat trecut bine de vîrstă de mijloc, cu figura înșeninată de un zîmbet optimist. Pe cap avea o cască de luptă. Imaginea era însoțită de un text scurt: „MĂ VOI INTOARCE!”. Cineva adăugase cu pixul: „DE CE?”. Rămase cu ochii pironiți pe afiș neînțelegînd imediat semnificația ultimului text. Era cinism și încă ceva. De ce? repetă el în mîntea cu o uimire disperată. Se ținea de bare

SILVIU GENESCU

AFARĂ

clătinat de trepidațiile vagonului. Era pentru prima oară în viața lui cînd rămînea singur înaintea evenimentelor. Metroul îi purta pe un drum fără întoarcere, o simțea asta. Lumea se înghiontea pe lingă el, cineva îl călca pe picioare, dar nu-și luă nici atunci privirea de pe afiș. Totdeauna se simțise înghesuit în metrou, chiar și pe vremuri. Ce-ar fi dacă acum ar dispărea din vagon? se întrebă. Aștia nici n-ar observa ceva, locul gol ar fi umplut în citeva secunde de aglomerația amorfă, tălăzuită la curbe și opriri. Gîndurile se orientară spre altă direcție spre momente care-i rămăseseră pe vecie întipărite în mîntea, cu prospețimea din imediata apropiere a evenimentelor. O dată se întimplase în copilărie, iarna, alergase peste o șină de cale ferată, era un act de bravură printre puștii din grupul lui de prieteni, să traversezi linia chiar înaintea trenului năvălind pe șine. Expresul de 6 și 12 minute. Mecanicul dădea disperat drumul la sirenă, dar ei rideau. Erau atît de versați, în-cît ajunși pe partea cealaltă a liniei, mai apucau să arunce printre roțile locomotivei o minge de tenis colorată într-un portocaliu fosforescent prinsă de cei rămași dincolo. Ei bine, într-o bună zi, în ziua aceea de iarnă, el alunecase și rămăsesse paralizat de groază întins pe șine, cu gîndurile aspirate de iminența morții, închise ochii neputînd să mai vadă, cu dorința imensă de a fi oriunde în altă parte. Atunci se întimplă ceva uluitor. El cu mîntea incendiată de spaimă, se trezi ținut de mîini de ceilalți, deschise ochii notînd că se afla pe aceeași parte a terasamentului, dar foarte aproape de linie, în bătaia vîntului iscat de trecerea trenului. De ce te-ai oprit? îl întreba careva. Nu vedeți că moare de frică! A făcut pe el de frică, zise altcineva. Rîsete. Îi luară mingea din mîini și-l goniră acasă, să se smolcăie acolo, nu înaintea lor. Erau prea ocupați cu zeflemile ca să observe zăpada murdară lipită de hainele ude. Palmele julite. Se mai întîlnise și altădată cu puterea misterioasă care-i apărea în viață, funcționînd ca o „Deux ex machina”, dar, cu înaintarea în vîrstă, observase că mecanismul funcționa cu mai puțină eficacitate, se pierdea în timp, ca acele abilități extrasenzoriale apărute cu mai mare intensitate la pubertate, pen-

tru a se diminua mai tîrziu. Ultima dată, tot ce obținuse, fusese doar un răgaz, îl ajutase să pară o situație limită bazîndu-se pe forțele proprii. Nici odată nu reușise să-și explice originea acestui fenomen. Dealtfel nu vorbise cu nimeni despre asta. Avea impresia că vraja s-ar fi destrămat odată cu primul cuvînt scîpat altcuiva.

Astăzi, după atîția ani, se gîndi la ceea ce se întimplase cu regretul profund că nu mai e puștiiul cu palmele julite și pantalonii uzi din iarna aceea. Își zise că pe fiecare îl încearcă regretul după copilărie, dar la el acest moment era sinonim cu acel prim miracol. De undeva răzbătea un curent de aer, în oasele lui bătrîne îl simțea ca pe fiorii reci ai morții. Da, am nevoie de un miracol ca să scap de aici, se gîndi. Dar n-avu încotro, și trebui să coboare la penultima stație, unde i se spusese că era centrul de incorporare. Niște săgeți îi arătară exact unde trebuia să ajungă. Înaintea lui se formase un șir dezordonat de bărbați, care mergeau în aceeași direcție. Unul schiopăta vizibil tîrînd după el o valiză pe roțile, arunca priviri bănuitoare în urmă, pe figura ridată se citea un soi de suspiciune agresivă. Auzi în dreapta lui o tuse prelungită, apoi o voce întretăiată de un gîfîit bolnăvicios. Omul respira cu dificultate.

— Tot la centru mergi? I se adresase lui. Era chiar mai bătrîn decît el. În mod sigur e o greșeală, continuă bărbatul gîfîind. Eu am astmă. Nici nu știu cum de m-au găsit tocmai pe mine...

Încăpură cu toții într-o hală imensă folosită ca depozit de utilaje industriale. Prezența se făcu printre lăzi de zece tone. Scria pe lăzi. Fură împărțiți în grupuri de o sută. De fiecare grup se ocupă un tînar îmbrăcat în uniformă militară. Cîtea numele de pe o foaie de hîrtie. Erau repartizați pe zonele unde locuiau. Și cu toate astea, prezența luă aproape două ore. Hala nu era încălzită, se auziră vociferări din cauza asta, dar militarii din fața grupurilor le curmară scurt, arătîndu-le că erau deja în armată și trebuiau să fie disciplinați. Stătură aproape două ore în poziția „pe loc repaus”. Apoi fură urcați într-un tren blindat tras la intrarea unui tunel. Li se spusese că vor fi duși la centrul de triere. După trei minute, trenul

se oprî.

— Tăceți dracului din gură! strigă cineva. Se priviră suspectîndu-se unul pe altul, dar în mod sigur nu vorbise nimeni. Nimerise într-un vagon ticsit, cugetă el. La fel ca în metrou. De afară nu se auzea nimic. Trenul era ermetizat.

— De ce ne-am oprit? îngăimă cineva.

— Tăceți din gură! reveni vocea aceea. Vreau să văd ce naiba se întimplă. Era nmi mult spaimă în glas decît agresivitate. Susurul instalației de aer condiționat se transformă într-un zgomot pe registre mai înalte, parcă dăduse cineva drumul unui motorăș sau pornise un aparat dentar.

Se trezise în el o spaimă nelămurită. Urma să se întimplă ceva. Cum? Cînd? Întrebările dansau ca niște spectre în mîntea lui hărțuită de cele mai negre presimțiri. Nu mai era vorba de vreo amenințare imprecisă, venită de undeva din neant, joc al hazardului. Ca pe front. Deodată, tot ce se petrecea în jurul lui, începu să aibă sens, relevîndu-și logica după un joc istovitor de oglinzi false și amănunte abia întrevăzute de mîntea lui obosită. Desigur că reluau la nesfîrșit imaginea celui bombardier lovit de rachete, sau debarcarea aceea singeroasă. Scosese vechi imagini documentare ca să convingă lumea că războiul continua, că erau pe cale să-l câștige. Mai lipsea foarte puțin pentru ca victoria să fie a lor. „O victorie își are prețul ei în sânge”, spusese nu știu cine la televizor, recunoscînd deschis că aveau pierderi grele. Bineînțeles că aveau pierderi grele, din moment ce trenuri din astea plecau săptămînal pe „front”.

— Deschideți ușile, rosti el, dar atît de încet încît numai cei de lingă el auziră. Cînd își ridică privirea, observă că încercau deja să forțeze ușile masive de oțel. Se opinteau trăgînd de levierul care acționa glisarea lor laterală. Trăgeau de uși cu o disperare neputincioasă. Înjurau, se călcau în picioare, și pe deasupra se apucaseră să bată cu pumnii în blindajul gros, ceea ce era și mai rău, fiindcă își pierduseră simțul realității. Nu băteau să li se deschidă. Pur și simplu își imaginau că vor sparge ușa.

Aerul începuse să aibă o densitate dureroasă. Gălăgia din vagoane se transformă în scurt timp într-un acces colectiv de tuse. Acum știu, își spusese el lăsîndu-se să alunece sub banchetă într-o mișcare uleioasă și obosită. Aerul era încă neviețat sub banchetă. Respira cu batista la nas. Cu ochii închiși, încercînd să potolească usturimea care-i învăluse ochii, dar lacrimile-i accentuau usturimea. Plîngea înăbușit. Își confecționase o imagine mai demnă despre moarte. Despre moartea lui. Va fi adunat de sub banchetă ca un gunoi oarecare. Probabil vor folosi o canoă. Nu se aplecau ei să culeagă morții, dacă le rezervaseră o suprimare atît de vulgară și brutală. Îi gazau, ca pe șobolani. Nu, asta nu era statuia eroului căzut pe front, increment într-o atitudine de curaj înfrînt doar de moarte. Cineva horcăia chiar lingă urechile lui. Începeau să cadă, să se trîscă spre locurile unde gazul nu ajunsese încă. Nu vreau, murmură el. Nu așa. Își simți corpul incendiat de o durere atroce, zguduit de spasme. Nu acum, gemu el. Nu acum... Cerșea miracolul care-l salvase și în copilărie. Scăpase odată de un tren, nu cerea decît același lucru și astăzi. Voia doar o amîinare. Simți cum spațiul își pierde conturul, cum dispăre podeaua. Era ca o anestezie bruscă și totală, care te face să pierzi aderența cu realitatea, blocînd canalele prin care veneau senzații. Și dureri. Ceea ce-l făcu să deschidă ochii, era o senzație de cald direcționată spre fața lui cu moliciunea unei mîngieri liniștitoare. Era pur și simplu soarele. Se afla undeva sub cerul liber, și soarele bătea drept în ochii lui năclăiți de lacrimi. O strălucire neașteptată și dureroasă, care-i risipea gîndurile în crîmpeie de cuvinte confuze.

Apoi observă că era susținut de brațe puternice.

— Pentru Dumnezeu, omule! zise cineva în franceză. Mișcă-te, altfel te omoară bestiiile alea. Era unul dintre bărbații care-l susțineau. Îngăimă și el ceva. Ochii îi se mai obișnuiseră cu lumina. Se afla într-un convoi. În depărțare, turnuri de pază se înălțau ostile la extremitățile unui gard multiplu de sîrmă ghimpată.

Deși lacrimile-i curgeau în continuare, asta nu-l împiedică să vadă emblema uriașă de deasupra porții care întrepruie liniile gardului de sîrmă ghimpată. Da, scăpase din tren, dar tot ce obținuse fusese un răgaz. Se îndreptau spre un lagăr de concentrare nazist. Citise destule despre acest subiect ca să-și mai facă iluzii.

„Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte / Decît un nume adunat pe-o carte”¹⁾. Într-adevăr, atât a mai rămas din făptura poetului, un bărbat masiv, cu obraji rumeni și privirea pătrunzătoare a celui crescut în sinul naturii. Fotografii, cele câteva zeci publicate în Album cu ocazia comemorării dispariției sale, ni-l arată zimbînd tot timpul, păstrînd o expresie caldă în orice ocazie, imagini contrastante pentru adolescențele care îl vedeau mai curînd plîpînd și ofticos, dispus spre nostalgie, nu spre ris și veselie.

Cel care l-au cunoscut ne-au descris plăcerea poetului pentru anonimat, cum de fapt singur recunoaște în Autobiografia poetică, deși nu-i putem nega păcatul trufiei, bine ținut în frâu de modestia caracteristică țaranului. Unii critici împărtășesc această opinie, identificînd în Marele Anonim, personajul cheie din piesa Vieții în serie, un alter ego al autorului.

Despre copilăria sa avem în primul rînd propria descriere, în Amintiri în pantaloni scurți, volum predat astăzi în școală. Cu greu ne putem imagina celebritatea zilei de azi, păsînd vacile și buchisînd abecedarul, dînd de mîncare la porci sau furînd caise din livada vecinului. Cu toate acestea evenimentele fac parte din „patrimoniul de aur” al poetului, după cum singur recunoaște la începutul volumului: „Scumpă și dragă copilărie, ce fericit eram, alergînd pe dealuri, îngrijînd turma satului pentru cîteva bănuți ori strecurîndu-mă în livada vecinului după un pumn de caise”. Fără a leși în evidență, a fost totuși extrem de atent și sensibil la ceea ce se petrece în jurul său. Impresiuni ale acelei vremi înțîlnim în aproape toate poeziile sale, lucru evident în ciclul Nostalgiei în septembrie, impregnat cu sîmbala omului de la munte pierdut în oraș, împletită cu nostalgia copilăriei.

Despre părinții săi știm puține lucruri. Viețuirea lor nu a lăsat alte urme în literatură, decît persoana poetului. Documentele vorbesc despre doi oameni care s-au născut, și-au făcut datoria și au murit, la scurt timp unul după celălalt. În viziunea poetului au dimensiuni cosmice — în Iarna de la sfîrșitul lumii: „Mama era iarna de la sfîrșitul lumii / tata stătea pe cîmp / copacii se albeau din tîmplele lui de fîrm năîng / timp de un gînd iar nu timp de cuvînt / se răcise mîncarea pe masă / casa noastră nu mai avea casă / tatăl meu era plecat pe cîmp / mama era iarna de la sfîrșitul lumii”²⁾. Amintirea celor care l-au luminat copilăria este intercalată aici cu ideile sale despre continuitatea informațională a viului, concepție asupra căreia vom mai reveni.

Începutul vieții citadine, după cum rezultă din relatările celor care l-au cunoscut în această perioadă, publicate în volumul omagial Poetul, așa cum a fost, a fost destul de agitat, marcat de ostilitate și lipsa acomodării. De fapt nu s-a integrat niciodată în noul său mediu, ci a fost înfrînt, eșec tradus în versuri prin imaginea orașului tentacular. Ca un reflex protestatar, își va marca originea pe întreaga întindere a vastei sale opere, creînd adesea poezii pur folclorice, intrate în circulația anonimă, marea și singura adevărată, cum îl plăcea să o numească.

O consecință fericită a acestui refuz de a reverbera la stimulii seci ai orașului a fost și retragerea sa în studiu. Era mîndru și nu concepea să nu știe măcar principiul zecilor de tipuri de mașini din jurul său. Treptat a cîștigat atît respectul colegilor, filologilor cu toții, cît și plăcerea aprofundării tuturor ramurilor cunoașterii, lucru care a continuat să-l preocupe întreaga viață. Fieea sa încăpățînată îl ajută să învingă dificultățile primului contact, dur și dificil pentru formația sa, iar ambiția, combinată cu o curiozitate nativă, face în scurt timp din naivul sosit cu bocceluța în mînă, unul din rarele spirite enciclopedice ale acestui veac.

Cristalizării cunoștințelor acumulate în această perioadă îi datorăm trilogia Poezie și rațiune, ca și volumele dedicate fiecărei descoperiri științifice marcante din acest sfîrșit de mileniu. Întreaga sa creație, după această perioadă, va fi pecetluită de căutări care, fiecare în parte, au generat noi tendințe și curente în artă, și pe care poetul, veșnic nemulțumit de sine, le va abandona pentru a se dedica unei noi direcții.

Viața mondenă nu l-a atras, deși se străduia să-i facă față în mod onorabil. Autoarea volumului Clipe lingă poet ne împărtășește opiniile ei despre acest straniu personaj, cu un oarecare regret nedefinit planînd peste întregul volum:

„Trecuse de miezul nopții. În jurul nostru lumea dansa, striga cuprînsă de o veselie bachică pe care a doua zi avea să o regrete, pentru a o relua seara. M-am apropiat de el și învingîndu-mi timiditatea l-am întrebat:

— Vrei să dansezi?

El m-a privit cu ochii săi albaștri fascinanți și a fișnit brusc în picioare, gesticulînd retoric și declarînd: «O, vreau să joc cum niciodată n-am jucat! (...) / pămîntule, dă-mi aripi: / săgeată vreau să fiu, să spîntec / nemărginirea, / să nu mai văd în preafmă decît cer, / deasupra cer, / și cer sub mine — / și-aprins în valuri de lumină / să joc / străfulgerat de-avînturi nemaipomenite»³⁾. În prima clipă — trebuie să recunosc că l-am crezut nebun și m-am cam speriat. Apoi am înțeles ce voia să-mi spună: ar fi dansat, dar nu sîrugesel acela ridicol.”

Despre prietenia lui cu autoarea volumului citat nu vom vorbi aici, subiectul este practic epuizat, vom arăta doar că neamurile din sat, la curent cu evoluția poetului, au devenit îngrijorate de petrecerile prea dese la care participa cel plecat din mijlocul lor. În Revista satului apare chiar o poezie dedicată „Marelui Stihuitor”, cu un aer nu atît mo-

ralizator (cum pare la prima vedere), cit solemn și impregnat de credința arhaică în puterea cuvîntului.

În Autobiografia poetică există o referire directă la acele versuri, și asta zece ani mai tîrziu: „Întotdeauna mergeam cu plăcere la neamuri. Mă bucuram mai ales că o înțilnesc pe mătușa mea (sora tatălui n.n.), o fire veselă și hotărîtă, cea care mi-a dedicat, în urmă cu zece ani, un descîntec publicat în Revista satului. Avea încredere în mine bătrîna, căci altfel nu m-ar fi făcut atent: — Ai grijă cum te joci cu vorbele căci cuvîntu are așa o putere că doar nu e numai un sunet, ci are și un înțeles; înțelesu ăsta e puterea lui!”⁴⁾.

Am privit-o, mirat de cele spuse, mai ales că înaintea de replica ei fusese vorba de cu totul altceva. Crezînd că n-am înțeles-o, a revenit:

„— Gîndul și vorba merg laolaltă, vorba nu e decît gîndu în grai, cuvîntu nu poate veni fără gînd”⁴⁾.

Am întrebat-o atunci dacă nu de aceea mi-a dedicat strofele acelea care, de ce să nu recunosc, au atras multe comentarii malițioase din partea colegilor, dar singurul lucru pe care l-am mai putut

CONSTANTIN COZMIUC

POETUL LA MASA DE SMARALD

— fragmente —

scoate de la ea a fost „unde-i minte multă, e și pros-
ta mare”.

Nu m-am supărat, poezioarei aceleia îi datorez
dacă mă gîndesc bine, o schimbare majoră în viața
mea.”

Gîndul liniștii interne devine, după apariția
versurilor citate, una din dominantele autorului.
Vîrsta începe să-și spună cuvîntul, atrăgîndu-i aten-
ția asupra uzurii fizice a trupului, supus la grele
încercări: în acest trup / eu niciodată n-o să mai
revin / sînt săturat de tine, plele / de voi doi ochi
ziși și albaștri⁵⁾, încercînd iluzia desprinderii de
timp: Eu sînt profetul; fantoma vremii nu
m-atinge⁶⁾ după ce în prealabil își dobîndește liniș-
tea hipnotizînd materia / în formele din vise / în-
trebîndu-se în cele din urmă dacă îndrăzni-va
soarta / să mai înceapă-a doua oară lupta / cu un
visător⁷⁾.

Cunoscînd ansamblul „teoriei nemuririi”, redescoperită în zilele noastre, după studierea amănunțită a operei poetului, este evident că germenii concepției care a înlăturat frica de moarte a omenirii provin din două direcții principale: teama ancestrală față de neființă amplificată de sensibilitatea artistului și împletită cu resemnarea tipică a omului din popor, de unde a și preluat o serie de elemente dispartate care, adunate într-un tot unitar, vor revoluționa tehnologia modernă: reacțiile nucleare la energie joasă și corolarul lor — posibila nemurire.

Ultimul roman al poetului, Certitudine la zînit, are semnificații ambigue; nu putem ști cu siguranță dacă evenimentele narate au caracter memorialistic sau valențe premonitorii. Există însemnări extrase din carnetul de notițe al autorului romanului, însă nefiind date există posibilitatea ca ele să reprezinte doar schițele unor scene, repovestite mai tîrziu (romanul este scris la persoana întâia) cu bătrînul orb din gara părăsită în care tînarul aventurier își exprimă convingerea că nucleeele atomilor ar putea reacționa și în condiții blinde, dacă s-ar putea găsi un catalizator adecvat. Bătrînul îi înmînează atunci două cărți, nu aflăm direct care anume, însă indicațiile din roman converg spre volumele cunoscute ale lui Fulcanelli și Sadoul, pe care eroul le studiază și se decide pentru calea bătută zadarnic de sute de înaintași din toate timpurile.

Spre finalul romanului, înainte de a-și începe asaltul ultim asupra materiei, eroul se izolează treptat de semenii săi, preocuparea sa absorbindu-l în-
treg timpul disponibil. O timp, ce ușor te scurși
printre degete / exclama și autorul romanului, partici-
pînd din ce în ce mai rar în întrunirile colegilor.
Încă de la apariția nuvelei-eseu Înaltul unit cu abisul (al cărei titlu sugerează o regăsire a macrocosmosului în microcosmos), contemporanii săi remar-
caseră izolarea voită în care se complăcea poetul, acuzîndu-l de infatuare și blamîndu-l ori de cîte ori pretexta că se retrage din motive de sănătate.

În nuvela amintită apar pasaje întregi din „teoria nemuririi” Cadrul general al nuvelei îl constituie o discuție între trei personaje: Astronomul, Băiatul-cu-ochi de-smarald și Atomistul, prezent mai

mult ca element de contracarare a entuziasmului Băiatului. Tînarul afirmă că structura de bază a lumii este informația (recunoaștem aici Ortofizica drept punct de pornire al dizertației), organizată într-o așa numită „infomaterie” izolată de lumea euclidiană dar avînd puncte comune cu aceasta prin intermediul creierului, punte între univers și „infosferă”. Băiatul susține că în clipa reorganizării materiei, cum ar fi de pildă fuziunea a doi atomi, dacă procesul este lent, mintea umană poate interacționa direct cu infostuctura, reorganizînd-o prin înscrierea unor noi informații, la fel cum se reprogramază un calculator. Astfel, ne spune autorul prin intermediul personajului, ADN-ul se poate organiza după voie, înlăturînd „gena morții” de pildă, sau regenerînd întregul corp.

Tot din acea perioadă datează și o scrisoare publicată în volumul Poetul: corespondență anonimă, din care rezultă că pericolul major al acestui experiment inedit era cel puțin bănuît, dacă nu și cunoscut: este vorba de faptul că infosfera, conectată direct cu structura cerebrală, poate capta dorințele înscrise la nivelul subconștient, care se substituie celor conștiente realizînd efectul de transfer volitiv, cu rezultate nefaste care în ultimă instanță, pot compromite experimentul.

Tot aici, se citează o poezie din care rezultă că experimentul este favorizat de unele radiații cosmice (probabil provenite de la pulsari); Prin atomii adunați în glastră / Materia stelară-i un vînt / Ce-a foșnit printre astre / Și-acum imprimă un cint. Titlul probabil, Poetul la masa de smarald, sugerează un poem de lungime mai mare, pe care însă nu l-am găsit publicat și, excepțînd fragmentul de mai sus, îl putem considera pierdut.

Datele aflate în marea circulație se opresc aici. Cîteva elemente aluzive, prezentate în Poetul: așa cum a fost, conturează imaginea unui om izolat, ocupat toată ziua cu întreținerea focului la cele trei cuptoare instalate în camera mare a locuinței sale, de unde nu pleca decît pentru a-și cumpăra mîncare. Scopul său, necunoscut în acea perioadă, părea un capriciu nebunesc în ochii celor mai mulți. De aici, ca și din precaritatea mijloacelor de trai, a apărut legenda poetului Nebun, hălăduind printre cuptoare și pretinzînd că e Hefaistos, deși nici unul dintre cei care l-au cunoscut direct în acea perioadă nu au remarcat semne de tulburare mentală.

Cu trei ani înainte sfîrșitului său prematur se pare că încep să apară și primele rezultate concludente; cîteva dintre vecinii săi afirmă că au fost vindecați de boli incurabile, grație unui preparat, furnizat de către poet. Este important de semnalat că mulți pot dovedi diagnosticul premergător, ca și vuledecarea, pe baza unor certificate medicale sau buletine de analiză.

Pe măsură ce timpul ne apropie de „ora zero” a vieții personajului nostru, apar din ce în ce mai puține mărturii scrise. Vecinii povestesc despre el cu teamă, amestecată cu respect, amintindu-și mai puțin de om, cît de zgomotele ciudate și fumul gros care se ridica neconștient din coșul casei sale. În seara fatală, au fost alarmați de un sunet ascuțit, însoțit de lumini intense care fulgerau curtea prin fereastra camerei sale. L-au strigat, au sunat, au bătut în ușă și, neprimînd un răspuns, au chemat pompierii, speriați de eventualitatea unei explozii. Aceștia, ajunși în fața camerei sale, au fost împiedicați să intre datorită unui eveniment neobișnuit: Ușa s-a transformat, practic sub ochii lor, într-un corp mineral compact, de culoare verde, identificat ulterior ca smarald (varietate de beril, cu formula $Al_2Be_3(Si_6O_{18})$, care își datorează culoarea oxidului de crom înglobat în compoziție). Se afirmă că pe ușă ar fi fost scris:

Mă mai las și eu citeodată
între un altfel de plată
nenăscut fiind
nimeni nu mă va vedea murînd⁸⁾.

Opiniile nu sînt însă unitare. După alte mărturii (Sfîrșitul Poetului: Am fost acolo!) versurile ar fi fost:

Nici o diferență nu este
între cel care moare
și cel care se naște⁹⁾.

Este greu de precizat în ce măsură sîntem în fața unui fenomen real, fragmentele de ușă păstrate la Muzeul Poetului nu conțin urmele nici unei inscripții. Nu putem afirma cu certitudine că nu au existat deloc, dar se poate ca versurile să fi fost dictate celor prezenți de imaginație, exacerbată de emoția momentului, precum și de conexiunea, încă prezentă, cu infomateria activată.

După spargerea ușii de smarald, au pătruns în cameră unde nu au găsit decît o masă dintr-un material identic cu ușa, pe care se afla o carte transparentă, dintr-un mineral cu aparență de cristal de stîncă, avînd gravat pe cotor în litere mari, aurite, Numele Poetului.

Reporterii s-au grăbit să anunțe știrea, apărută în aceeași seară sub titlul:

ASTĂZI A MURIT POETUL!
Blestemată fie cerneala
Care scrie aceste cuvinte!¹⁰⁾

Ulterior, o serie de laboratoare au încercat să caracterizeze materialul din care este confecționat volumul, dar acesta refuză încă, să-și dezvăluie taina. S-a stabilit însă cu certitudine că este imposibil de distrus, cu mijloacele științei actuale.

Notele indică pasaje preluate din:

¹⁾ Tudor Arghezi; ²⁾ Nichita Stănescu; ³⁾ Lucian Blaga; ⁴⁾ Romolus Vulcănescu; ⁵⁾ Nicolae Dragoș.

CRONIA

Zile întregi camioanele au cărat echipamente de la bazele dezafectate aflate în marginea orașului. Roțile lor imense au spart pietrele din pavajul drumului. Au săpat ogașe. Frunzele toamnei s-au împraștiat zburâcâte de curentul de aer. Peste tot s-a așezat praful. S-a așezat praful ca o mantie regală pe umerii unui lepros. Veniți să vadă spectacolul, copiii și-au uitat zmeiele, cercurile și mingile de cârpă. Apoi a urmat liniștea. Ultimul camion s-a îndepărtat în viteză, parcă schelălăind. În urma lui strada arăta ca o magazie veche și părăsită. Copacii aveau crengile smulse. Casele, fațadele zgiriate și înnegrite. În ferestre hirtie albastră sau jurnale colorate. Gardurile, majoritatea din fier forjat prins în nișuri, au rămas prăbușite, cu înfloriturile smulse. Prin rânduiri, pe trotuare, în rigole zăceau resturi din aparatul cărății cu altă grabă.

Lumea a fost la început nedumerită. După aceea speriată. Se vorbea despre un furt masiv de informație. Tehnicienii din bază au constatat la un moment dat o împotriviare a rețelei de calculatoare în eliberarea datelor și rezultatelor necesare activității. S-a trecut la verificarea casetelor ce conțineau seturi de informații. Erau descomplete. S-a întâmplat să dispară și casete întregi. Nu le sustrăgea nimeni; dispăreau în neant cu plasticul ce le învelea și cu lichidul folosit ca suport al datelor, sub privirile mirat-timpe ale inspectorilor. Tehnicienii zimbeau deja. Uimi-rea lor se consumase. Nu mai punea nimeni întrebări. Arareori cineva se arăta puțin mirat, doar puțin, a povestit martorul ocular. Apoi s-a trecut la dezafectarea bazelor.

Am găsit-o în drum când camioanele se îndepărtaseră lăsând în urma lor un praful mărunț ce avea să se așeze cu înecetivă și hotărâre peste mica noastră lume, peste case, peste iluziile noastre întinșate în fața unor uitate și închise usi, pe hainele negre îmbrăcate numai în călătorii nostalgice spre cimitirul unde, pentru eternitate, rămânea un prieten sau o frumoasă amintire; am găsit-o în drum, să nu vă mire femininul; are o mare doză de sentimentalism, aidoma unei iubite plecate pentru totdeauna. I-am adunat organele risipite în mormanele de frunze și pământ de pe marginea străzii. Numele meu este CRONIA, numele meu este CRONIA, au fost primele ei cuvinte. Nu știu ce am simțit atunci. Poate că am fost bucuros. Singurătatea mea se călăra pe pereți tipind cu spaimă ca să fie apoi alungată cu pietre pe maidanul din spatele curții. Sau poate am fost neliniștit. Starea de echilibru relativ dobândită după moartea Idei mi s-a părut amenințată. Vedeam ridicându-se în jurul meu aburii neîncrederii.

Aici jurnalul scriitorului se întrerupe. Celelalte date au fost culese din mapa romanului autobiografic: *Cartea imperiilor viitoare*. După dispariția autorului, Cronia nu a putut oferi nici un amănunt. Repeta doar cuvintele: numele meu este Cronia, numele este Cronia. Lumea și-a dat seama destul de târziu că scriitorul nu mai este. Locuia singur într-o vilă cu două etaje, despre care povestea că este o bojdeucă acoperită cu tablă ruginită de rugină pe unde timpul își vintură secundele, ferestrele au lămnăria mîncată de carii și sticla năclăită de mizerie și praful, zidurile sînt acoperite cu ledere cenușie ce sugerează singele pămîntului. Nimeni nu a știut vreodată dacă atunci cînd debita toate acestea credea în ele sau încerca doar să fie ironic. Avea prieteni, însă și în mijlocul lor știa să rămîna oricînd izolat și singur.

Pe Cronia a adus-o în casă în cluda interdicțiilor făcute de autorități. A pus-o la punct și după moartea soției l-a fost singurul tovarăș apropiat. Legătura creată între ei a izvorât zi și noapte în oraș, mirîndu-i pe mulți; a făcut să crească, din zidurile balcoanelor, garoafe și lalele, a povestit martorul ocular.

La un moment dat Cronia a început să-mi promită. Lumea personajelor, spunea ea, nu trebuie decât să scrii o povestire și Ida va fi din nou lângă tine. Suferi și poate că mie nu-mi este indiferent, poate că *noii* nu ne este indiferent. Cred că te-al atașat de mine. În singurătatea noastră, cînd nu ești cu

ceilalți ca să minți, mințindu-te pe tine, felul tău de a fi, nostalgia, răsăr în toată puterea lor și atunci le potențezi. Le arunci în afară cu putere. Aproape cu încrîncenare. Scrie *Cartea Imperiilor Viitoare*. Pune-te pe tine acolo. Pune totul ferindu-te de spaima locurilor comune, uitînd de frica faptului că ar putea fi numai sensibilitatea ta, emoțiile tale fără corespondent universal. Lasă prejudecățile și scrie. Scrie cum crezi că ar fi mai bine sau cum ți-ai fi dorit să fie. Atunci, în lumea personajelor, suprapusă sau în prelungirea lumii acesteia, veți fi din nou împreună. Ori poate tu vei reuși să exiști, să ființezi și atît. Cronia îmi repeta la nesfîrșit. Cuvintele săltau prin cameră îmbrăcînd aerul, aducîndu-se în roluri pufoase, se așezau pe cărțile din bibliotecă, pe hîrțile de pe birou, pe

DUȘAN BAIŠKY

ORIZONTUL, COLȚI DE LUP

"Hai" Am întredeschis ochii. Orizontul luase joc. Lîngă patul meu, profesorul Marty frîmînta nervos măciuca unui baston. "Te-astept afară". Dispărui discret prin bucătărie și pe urmă i-am auzit pașii țîrșiiți prin jurul cabanei. M-am apropiat de fereastră. Orizontul prinsese culoarea singelui.

Mi-am luat echipamentul. Cineva îmi umblase printre aparate. Am ieșit afară. Cîinele cabanierului mirîna neputincios la Marty. Am abordat un zimbet americanesc și profesorul zîmbi și el. Apoi mă obligă să lepăd întreg echipamentul, inclusiv hrana și aparatele. M-am supus puțin cam dezorientat. "Este totuși o rezervație științifică și nu una peisagistică" — mă muștră. Am pornit spre vârful muntelui. Părea foarte sigur de sine și de drumul pe care l-a ales. Un timp am încercat să descopăr marcajele, dar degeaba.

"Să calci exact pe urmele mele". Am înclinat din cap. Oprit dinaintea mea, Marty se întoarse și o luă iar din loc. Am privit în spate. Orizontul avea culoarea colților de lup.

După un timp, între noi și cabană, se interpuse creasta unui deal. Prin jur, stînci cu reflexe cenușii, metalice. Pe cer, nici o zăreanță de nor. De undeva din spate se auzi un mîrîit. "Nu te-ntoarce!" — îmi strigă Marty speriat, cu ochii bulbucași. Apoi trecu vîjleșos pe lîngă mine, aproape dezzechilibrîndu-mă. Am apucat să-l văd aplecîndu-se și după aceea învîrtînd amenințător bastonul. N-am rezistat interdicției. Trebuia să mă întorc. Dar n-am avut ce să văd. Eventual doar pe Marty care mă privea furios. "Ce-a fost?" — am atacat eu. "Am crezut că-i cîinele cabanierului" — mi-a răspuns, cu un ușor tremolo în glas. "Ni s-a părut la amîndoi" — am comentat. Inutil fiindcă profesorul trecu pe lîngă mine, ignorîndu-mă.

Orizontul roșu. Ca acum aproape un ceas. Am alunecat. O avalanșă de pietre. N-aveam voie să cad. Nici măcar să mă zgîrli. Am simțit mîna profesorului agîjîndu-mă de cureaua pantalonilor și sălîndu-mă înapoi, pe cărarea lui. Forța sa mi-a părut puțin cam ieșită din comun. "N-ai voie să te abajați din drum, m-ai înțeles?" — mi-a mîrîit la ureche, amenințător. "Evident!" — l-am aprobat eu repede, cu gîndul la ceea ce mi se întîmplase în timpul dezzechilibrării. Momentul fusese însă prea scurt pentru a putea descifra ceea ce am crezut că văd și nici în memorie nu-mi rămăsese aproape nimic, de parcă un cîmp magnetic contrar ștergea orice înregistrare. Însă un lucru era cert. Trecusem foarte aproape de un nodul de radioactivitate artificială. Iar profesorul Marty devenise dintr-o dată suspect. Nu știam pentru ce, dar ceva nedefinit mă îndemna să cred că

covor, pe fruntea mea frîngîndu-mi cu incandescența lor. Apoi am construit romanul *Cartea Imperiilor Viitoare*. Nu l-am scris, l-am construit pur și simplu dictîndu-l Croniei. Ea a sistematizat fragmentele, a adunat amănunte din ce i-au povestit altădată, le-am cizelat împreună și ea a transpus totul pe hîrțile. Miine am să-l duc la editură. Spre seară promisiunea Croniei va deveni realitatea.

Toate acestea au apărut într-o agendă la *Cartea Imperiilor Viitoare*. Scriitorul a adunat acolo tot ceea ce i s-a părut important în legătură cu romanul. Aceasta a apărut la cîteva luni după dispariția autorului său. A avut succes. Lumea a început să întrebe. Organele de ordine au cotrobăit prin locuință după indicii. Nu au găsit nimic. Nimicul plutea material prin încăperi învîluind mobilierul. Pe Cronia au luat-o să o cerceteze în altă parte. Cînd locul ocupat de ea a fost gol mimoza ce o străjuia s-a chircit pentru prima dată și pentru totdeauna martorul ocular, apoi a tăcut adăugînd martorul ocular, apoi a tăcut și el. Definitiv.

Acum voi apucați din cînd în cînd cartea și o citiți. Vă trapează desigur începutul: Zile întregi camioanele au cărat echipamente de la bazele dezafectate aflate în marginea orașului. Roțile lor imense au spart pietrele din pavajul drumului.

profesorul Marty nu era chiar străin de ceea ce se întîmpla aici. Și acum îmi deveniseră clare și informațiile pe care le primisem peste noapte și anume că trebuie neapărat să-mi ascund adevărata identitate față de profesor.

Marty începuse să slăbească ritmul. Obosise ori voia să mă supravegheze de cît mai aproape? Ghicise poate ceva în comportarea mea? Nu cred că în aparatul pe care o lăsasem la cabană existase ceva care să-mi fi trădat miștirea. Am căzut din nou. Am vrut să cad, dar nu chiar în acest moment. Marty nu mai apucă să mă prindă. M-am oprit cu vreo cînsprezece metri mai jos, însoțit de grohotișii care mă furase. Am apucat să surprind fața îngrozită a profesorului. M-am ridicat gîmînd fals. Nu mă dărea nimic. Doar cîteva zgîrrieturi ne semnificative pe stratul subțire din piele. Profesorul se grăbi să ajungă lîngă mine pe aceeași cale. În aparență dădea dovadă de un altruism ieșit din orice tipare. Am inspirat adînc. Mirosea vag a lup și a singe proaspăt. "Hai repede sus!" — mă sălta Marty.

Nici măcar nu m-a întrebat dacă sînt teafăr. Îmi ascundea ceva și nu știam ce anume. Apucasem totuși să văd lîngă mine blana cenușie a unui lup. Cînd am ajuns la cărare, am privit spre valea săpată de avalanșe, dar n-am văzut decît obișnuitul de pină acum peisaj sălbatic. "Ce se întîmplă, profesore?" Fusese o întrebare tactică. Știam că nu-mi va răspunde. "De acum vei merge înaintea mea!" M-am supus. Îl ghiceam gîfînd nervos. Simțeam și niște anomalii violente în cîmpul gravitațional. "Scuză-mă, profesore, sînt uneori tare neîndemînic. Dar, crede-mă, nu vreau să-ți fac probleme." Vorbe în vînt. Marty părea absorbit de drum și de bastonul său de duzină. De data asta n-aveam voie să greșesc. Cu întreg elanul de care eram în stare am sărit în spatele unei stînci. Momentul deciziei și al săriturii în sine îmi fuseseră impuse din afară. L-am văzut imediat cum urca tot atît de nepăsător de parcă își pierduse mințile. M-am întors ca să văd ce are prin jurul meu. Ca să mă pun în siguranță. Ceea ce am zărit, nu m-a făcut să tresar. Nu m-a făcut pentru că nu mai eram capabil de sentimente. Mi se luase această putere. Eu nu puteam acum decît să centralizez informațiile pe care mi le furnizau organele de simț. La vreo trei pași de mine se căsca o prăpastie ca și fără fund. Mi-am schimbat poziția ca să văd mai bine. Deodată în cadru mi-a apărut un corp omeneș în cădere. De parcă eu însumi îl împinsesem. Însă nu cădea. Stătea pur și simplu ca și atrînat de ceva nevăzut. Am întins mîna. "Lasă-l!" Fusese un strigăt din afară, din alt timp. Marty mă privea opac. Nu puteam ghici ce anume as-

cundea acum dincolo de ochii lui negri. Am mai făcut un pas, în intenția de a ieși. Însă o altă imagine mă pironi locului. Din fața mea, în aceeași prăpastie, fișnea o haită întreagă de lupi. Laolaltă cu cîteva tone de pietriș. Încă un pas. Un spectacol probabil impresionat pentru sîri meditative. O avalanșă masivă, albă, aruncîndu-se în aceeași prăpastie. M-a dat înapoi ca să o pot studia dintr-un alt unghi, dar avalanșă dispăru și am văzut iarăși haita de lupi sinucigași. Simțeam în toate acestea mîna unui om. a unui geniu negativ.

Poate aceeași mîna îmi strînse puternic umărul. M-am supus. "Mi-am pierdut..." "N-ai pierdut nimic" — mă fulgeră profesorul, ajuns lîngă mine. "Acum ai văzut exact ceea ce ai văzut."

Un timp am mers tăcuși. El în urma mea. Am ajuns la un stîlp pe jumătate îngropat în pietre. Un fel de indicator montan. Marty s-a așezat pe un bolovan acoperit cu mușchi. "Cred că acum ți-ai dat seama de ce ți-am interzis orice aparatul în această naivă dru-mejie. Nu vreau nici un fel de martor la creația mea." Sunase cam melo-dramatic. L-am privit indiferent și mi-am atins fînta. Se înroși, dar tăcu.

Voia să-mi arate că era perfect stăpîn pe sine însuși, pe secretele sale. Am făcut cîțiva pași mai încolo. M-a oprit o imagine neclară. Am reușit să descifrez silueta masivă a unui mamut. Încremenit și el într-o poziție, chiar și pentru un animal împăiat, nefirească. Părea gata-gata să mă turtească. Am întins mîna să-i pipăi fildeșul. "Nuuu!" Prea tîrziu. Am mai putut urmări prăbușirea mamutului în sine însuși, prăbușirea însoțită de o explozie puternică de lumină. M-am întors către profesor. Stătea cu spatele către aceleși răsărit început cu cîteva ore în urmă și nici acum neterminat, mă fixa pătrunzător și-și învîrtea bastonul. "N-ai nici o șanșă, profesore!" M-am apropiat calm de el. Trebuia să-l cruț. Eram pe drumul cel bun. La nevoie acceptam să fiu chiar și ciomăgit. Cînd am ajuns lîngă el, era epuizat. Mîinile îi atîrnau inerte de-a lungul corpului. Și parcă îmbătrînise dintr-odată. Mi-era foarte clar. Era doar teatru. Secretul cel mare se găsea pe undeva pe aproape. "Hai, mișcă!" Am fost cam brutal. Însă altfel nu se putea. Marty porni înaintea mea.

Un timp am urcat tăcuși. Nu mă gîndeam la nimic. Pentru mine gîndeau alții. La un moment dat, profesorul părăsi ceea ce s-ar fi vrut a fi o potecă de munte. Mi-am dat seama cam tîrziu. Urmărindu-l, pășisem, iar într-una din imaginile acelea ca animale încremenite în poziții mai degrabă ciudate. Profesorul rise. Îmi arăta o altă haită de lupi. Încleștați deasupra unei capre negre. "Vor lăsa imediat capra. Ai să vezi." Rise din nou. Începu să-și învîrtă bastonul, acela de duzină. Am sesizat că nu era chiar un obiect de recuzită. Am mai sesizat că, în timp ce era învîrtit, emitea radiații foarte puternice. Poate că în el era tot secretul pentru care fusesem trimis. Probabil cu el își realizase Marty singurului lui muzeu, sinistrele falii de timp. Lupii prînseră viață. Lăsară capra aceea sfîrtecă și, contrar calculelor profesorului, în loc să mă atace pe mine, îl atacară pe el. Dispărînd în masa aceea urtă miroșitoare de blănuri cenușii, din ceea ce fusese profesorul Marty nu mai rămase nimic. Toașul fermecat se rostogoli printre muchii ascuțite ale stîncilor. Trebuia neapărat să-l recuperez. Am făcut doi pași în direcția lui. "Lasă-l acolo!" Trebuia să ascult de ordinul venit din afara mea. Bastonul se înroșea ca și orizontul. Eram în primejdie. M-am dezbrăcat rapid de hainele omenești și am oprit din funcționare cîteva din aparatele încastate în corpul meu. Profesorul pierduse. Nu voiam să pierd și el. Eram acum ca reporterul surprins în focul frontului. Bastonul devenea tot mai strălucitor. Mi-am programat lansarea de urgență. "Inutil. Nu mai avem nevoie de serviciile tale." M-am uitat prin jur cuprins de panică. Îmi redaseră puterea sentimentelor. Însă îmi anulaseră comanda automată. Tot ce-mă mai rămînea era să gîndesc fără putință de a reacționa. Mi-am privit corpul metalic, înfloribintat. "Transmite în continuare." M-am supus. Transmiteam date despre propria mea moarte. Profesorul dispăruse o dată cu haita de lupi. Urlete. Au trecut turbați pe lîngă mine. Urlau a primejdie. Muntele începu să se clatine. M-am culcat. Nu mai eram în stare să-mi mențin singur echilibrul. M-am întors către orizontul colților de lup. Ultima imagine...

JURNAL PREVIZIBIL DINTR-O CĂLĂTORIE IREVERSIBILĂ

Racheta a pornit ca de obicei, bubuindu-ne. La plecare aveam trei trepte, apoi le-am pierdut pe toate și am rămas blocați la etaj. Nu ne impacientăm, doar avem și televizor color, văz cu flori, două paturi extensibile, un dulap îngropat, balcon, tot confortul Deschid fereastra, deși Artemiza, cu dicționarul explicativ în mână, mă corectază că ar fi vorba de hublou. Scot capul pe fereastră (ei, bine, pe hublou!) pentru a vedea cam pe unde am ajuns. Multă ceață la înălțimea aceasta, dar acuitatea vizuală îmi permite să-i observ îndeaproape pe cei de jos. La un moment dat răcnesc: „Mai este mult până la cota 2000?” Toți tac milc, lăsându-mă în bezna necunoștinței mele. Zimbesc superior către Artemiza. De-am depășit puterea de înțelegere. Oricum, mai târziu voi observa un indicator marcând cabana „Peștera”. Inseamnă că simțem pe aproape și ceața provine de la fumul smoalei cu care se reface izolația cabanei. Va fi momentul în care Artemiza, nemaivrind să asiste la întâlnirea cu cunoștințele mele mă roagă dulos, cu făcălețul în mână, să închid hubloul că o înecă tusea. După îndelungi căutări în fișierul propriu constat că nici eu nu am făcut tuse măgărească în copilărie, așa încât mă confortez și trîntesc hubloul de se face țîrdări. Incep, potrivit prescripțiilor de la sol, să completez jurnalul de bord.

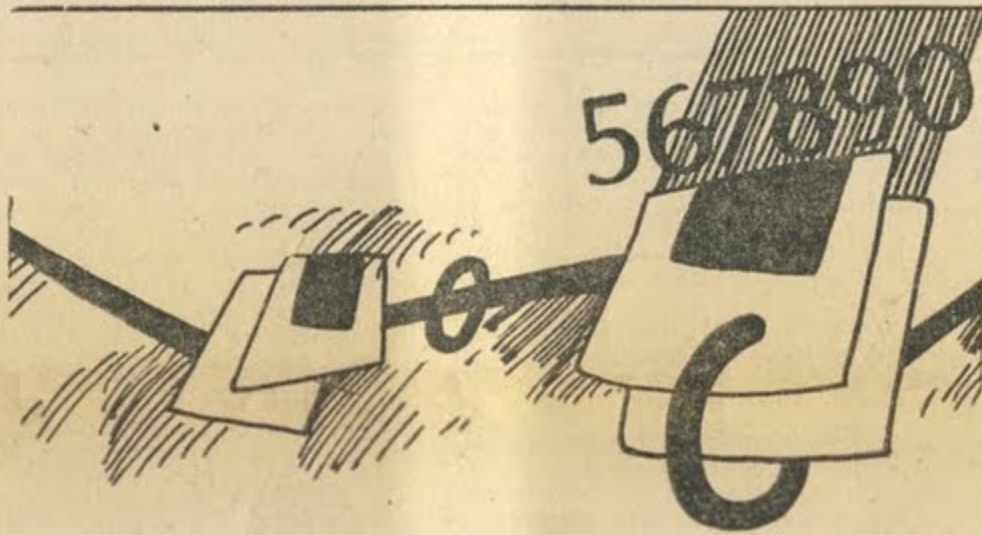
Prima zi în cosmos, temperatura 30 cu 6. Tensiunea normală. Presiunea 0. Oala minune cu sarmale are presiunea 1000. Semne bune. Altitudinea aproximativă. Vântul bate dinspre sud-vest către est, apoi invers, cu intensificări locale, cerute de necesitățile agriculturii. Vizibilitate zero. Ne simțim bine. Artemiza doarme. (Doamne-ajută!) Pe monitor observ că toți cei de la centrul de comandă dorm; inseamnă că pe Pământ e pace — florile înfloresc, mielușilor le cresc cornițele, fetițele fac plajă. Cîteva hopuri mă conving că nu sîntem tocmai pe drumul cel mai bun. Aș vrea să corectez traiectoria, dar nu am primit permisiunea să mă ating de vreun buton pe tot timpul călătoriei. Doar Artemiza are voie, dar și ea doarme și nu le cunoaște decât pe cele privitoare la hrana noastră cea de toate zilele. Aștept să dau ochii cu martienii, cu provincia. Pentru azi ajunge, ce altă impresii, ar zice Artemiza, de parcă ai fi pe corso și ti-ai scăpa ochii și către altele.

Ziua a II-a. Ne-am trezit la intervale de 30 de secunde unul de altul, conform programului prestabilit. Ne-am spălat pe dinți cu extraordinara cremă de dinți „Nondental”, utilizînd periuta de sîrmă multifuncțională. Apoi am încercat să ne destindem prin gimnastica de înviorare. Artemiza a rămas în urmă la maraton, drept pentru care am depășit-o din nou de opt ori. Pofta de mîncare ne-a venit de la sine, dar nu aveam pentru ce (acvariu cu peștișori a rămas la centrul de îmbarcare). Am încercat să luăm legătura cu Pământul, dar toți oamenii de ordine de pe traseu ne-au asigurat că nu există pe nici o hartă un oraș cu numele acesta. Am încercat să obținem noi instrucțiuni, dar renunțarea este mama înțelepciunii așa încît am dat drumul la televizor și am urmărit „Tom și Jerry”. Risetete noastre au fost transmise în direct. Apoi am urmărit o ferie multinațională intitulată „Să vezi Venetia și apoi să mori” (acolo e de tine iubita mea Artemiza, comoara mea nepretuită). Vicentele adormise în sunetele barcarolei. Cerul limpede, luna nouă, carul mic și carul mare, luceafărul pe undeva. Flica marelor senior cu ochii pe eleganta spadă a vicontelui, pe eleganta spadă a vicontelui. Gîndurile departe, peste munți și peste văi. Dorințe anapoda. Gondolierul lipa-lipa pe apă, nădușit și răgușit. Papură cit vezi cu ochii. Stuful transformat în hîrtie, peștii la fel. Nufărul nu au ce căuta la Venetia. Grațiosul oaspete dă semne de tulburare prin somn. Visează sau nu, aceasta este întrebarea. Pe maluri, de-o parte și de alta, tot felul de orășeni și țîrgoveți, îmbrăcați în culorile epocii; mult roșu, mult mov, mult vișiniu. Vreo doi preoți fac notă discordantă, dar și ei privesc după aceleași solduri

minunat ascunse sub un strat de mătăsurii fine, parfumuri și un strat de păduchi (puschea pe limbă obligîndu-i la contemplare și tăcere). Eroul se nimește pe aproape dormitînd (imortalizînd inconștient prefacerile de cînd cu vizita lui Marco Polo, luînd notițe). De el se apropie unul de la presă: „scrii, ai, scrii”. Mai trage o dușcă de ness, apoi își dă drumul la picioare și la minicaset-fonul cu căști stereo, la timp pentru a mai prinde ultimele acorduri dintr-o simfonie ce se va scrie peste cîteva sute bune de ani. Presarul notează: „în ziua de cutare, anul de cutare, la ora cutare, în piața publică cutare, un cutare pe nume cutare a scris ceva”. În timpul acesta duduia ciripește o melodie de dragoste: „cirip-cirip”. Obiectivul camerei de luat vederi ne îndreaptă către Palatul Dogilor, unde dogii ne cam așteaptă. Cei care trec prin fața judecății lor povestesc inspirat despre călătoriile cu trenul, cu avionul, cu racheta și alte nerozii de acest fel. Incredibile, la o adică. Fețele dogilor se luminează; credeau că lumea știe mai multe. Eroul nostru pornește fericit încît un copil îl pocnește cu o floare în cap și-l lasă lat (era un bobocel de trandafir sădit într-un ghi-

veci urias). În spatele a doi halebardieri descoperim un telefon public, de unde se încearcă reînfrîparea unei poezii de dragoste, dar pisicuța nu răspunde și personajul nostru mai pierde cîteva ducați de aur. Se cere permisiunea să fie reclamat departamentul poștelor, dar nu se acordă, drept pentru care toată lumea pleacă mulțumită. Apele curg tot pe canalele Venetiei. liniștite, dar turburi — semn că trebuie să sosească tătarii. De la înălțimea sa, luna poleiește cu aur căsutele de la periferie îmbogățind pe toată lumea. Cît de bogată e lumea, se aude o voce, moment în care imaginea se stinge. De acum înainte adio gondole, fete frumoase, radio cu galene, halebardieri. Doar Artemiza mea, care lată tocmai acum se întoarce de pe-o parte pe alta, nădușită.

Nă apropiem de planeta Marte, unde martienii ne-au pregătit o primire de zile mari, cu mercur și bioxid de carbon, tradiționalele lor alimente. Ne-am oșpătat în lege, de față fiind și un complet de judecată, care ne-a cerut socoteală. Artemiza bombăne, neavînd buletinele de identitate la noi, am fost declarați concubini și condamnați să continuăm munca la canalele martiene. Unde-l lege nu-i tocmeală, de aceea va trebui să intrerup acest jurnal de bord întrucît mi s-a confiscat și hîrtia și pixul și mîna cu care scriam. Ziua a treia va fi de pomină. Dragii mei pămințeni, mi s-a îndeplinit ultima dorință: sub supraveghere strictă voi fi lăsat în viață pînă va voi pupa pe toți cei cinci miliarde de locuitori ai Pământului, după care sentința va fi executată în văzul Artemizei, care nu va mai avea vîz, spre ușurarea mea, întrucît sub îndrumarea mea incompetentă i se vor scoate acumulatorii de sub carcasa de plastic.

ANTUZA EGHER

LINIȘTEA NU TREBUIE UCISĂ

A deschis ochii cu greu, simțînd că s-a trezit după un somn adînc. Primul lucru pe care și-a aștinut privirea a fost pinza de păianjen atîrnînd în colț, lungă și firavă, încercă să-și ridice capul, dar o sîrșeală îi cuprinsese trupul și cîteva minute stătu nemîșcat, temîndu-se că la cel mai mic gest va descoperi o rană. În cele din urmă mișcă mîinile, apoi ridică ușor picioarele și își cercetă corpul. Era teafăr, tucru de care merita să se bucure. De-abia acum era treaz de-a binelea, dîndu-și seama că de fapt nu știe unde și de ce se află aici. Plecase de acasă ieri de dimineață, sau alaltăieri, sau cu trei zile în urmă? Nu-și amintea ziua în care se hotărîse, în sfîrșit, să plece. Ceea ce cu siguranță știa era scopul pentru care și-a părăsit locuința și pădurea din apropierea satului a devenit în ultima vreme cea mai puternică ispită de care s-a simțit atras pînă acum. Îndărătnic, sau poate fricos, și-a refuzat categoric dorița de a o colînda, pentru că nu voia să-și facă un obicei din asta. Dar cu fiecare zi pe care o petrecea pîndînd muzica elevilor din sat, citînd și compunînd, o speranță nouă punea stăpînire pe el, îl atrăgea, îl chema. Ca toți oamenii vindecați de boala iluziilor, dezamăgiți de drumul urmat, și el ar fi vrut să găsească o porțiță de scăpare în monotonia zilelor. Numai că porțița nu s-a deschis pentru el și acum a ajuns aici. Unde? Seara, cînd cînta la pian, zărea, prin fereastra larg deschisă, pădurea. De ce s-ar fi dus acolo? Se chinula să găsească răspuns la întrebare,

știînd că nicidec nu ar fi venit de la sine. Cînd imaginația nu-l mai ajuta, apăsa clapele instrumentului din ce în ce mai tare, se lupta cu ele, revărsîndu-și neputința în muzică, dar ochii îi rămîneau pironiți pe marea de copaci. Pianul vibra o dată cu el, zguduindu-se sub povara unei furii care venea din fiecare fibră a lui. Așa făcea în orice seară ca să se răzbune pe plictiseala din timpul zilei în care chiar el se închidea. Satul nu-i oferea nimic leșit din comun: chipuri întîlnite peste tot, gesturi normale și altele. Ispita devenea tot mai apăsătoare, speranța lua aripi și se ridica sus, cît se putea de sus. Și-atunci a plecat, obosit.

Pinza de păianjen s-a mișcat ușor și simfurile i-au revenit în odaia unde era. Văzu mîșuța de la capătul patului, lampa de petrol zăcînd pe ea, un scaun și cîteva cărți stivuite pe el. Totul lăsa impresia de vechi, lucrurile erau atît de reci încît îi era frică să scoată cel mai mic sunet ca să nu le deranjeze din pacea care cine știe cu cîtă vreme în urmă a căzut peste ele. Prin fereastra închisă se zăreau copacii cu ramurile groase, așteptînd parcă să fie atinse, mîngiate. A ridicat mîna să salute stearjii, împins de dorința lăuntrică de a părăsi patul, odaia și de a o lua la fugă. Dar așa era, din nefericire, încuțată.

Olarul învîrtea roata în fața căreia și-a petrecut toată viața. Din mîinile lui s-au născut altele vase încît, dacă le-ar fi avut pe toate, cămăruța nu i-ar

mai fi fost demult de ajuns. Dar umbrele veneau și îi luau tot, dîndu-i în schimb mîncare și apă. Nu s-a interesat nicidec cine erau cei pentru care lucra de atîta timp și nici nu ar fi dorit să afle odată ce era sigur să nu putea fugi altundeva. S-a mulțumit cu ceea ce umbrele i-au spus la început: cînd i se va sfîrși puterea de muncă va veni cineva să-i ia locul. Da, altcineva o să lucreze pînă la căderea nopții. Așeză cu grijă pe raft vasul tocmai terminat și rămase cu mîinile pe genunchi, cu ochii închisi, ei însuși o statuie, pînă cînd auzi venind umbrele. Nu le-a adresat nici o privire, știa că au venit să-l la munca și a așteptat să audă zgomotul blidului cu mîncare trîntit pe masă. Nu l-a auzit și s-a întors spre umbre ca să le asculte vorbele:

— A venit vremea să te odihnești. Atît. Își mîngîie barba lungă și deasă, se urni cu greu de pe scaun și plecă după ele.

Din nou întins pe pat, fără nici o mișcare. Numai gîndul îi poposea în multe locuri în care ar fi vrut să ajungă. Ușa închisă nu-i dădea voie nici să viseze, fereastra nu se putea deschide și iată-l sechestrat într-o odăde prăfuită, fără să știe dacă e cineva dincolo. Lipseau glasurile cludate care să-l sperie la lăsarea întinericului. Rise amintindu-și cum în copilărie mama l-a închis o dimineață întreagă în pod pentru că a fugit de la școală. Și acolo a fost singur, nu erau nici măcar șoareci. Podul era lipsit de viață, alt rost nu avea decît să adăpostească niște lăzi mari. A deschis-o pe cea mai apropiată de el mai mult din plictiseală decît din curiozitate și a dat peste cîteva partituri pentru pian ascunse printre rufării distruse de molii. Așa a ajuns pianist. La început a cîntat la pianul vecinului și, mult mai târziu, la o școală de specialitate a învățat să simtă muzica. Dar pentru că gloria nu se afla scrisă în destinul lui, reveni, peste cîteva ani, în satul natal, ca profesor de muzică. Liniștea pe care o găsea oriunde nu-l părăsea decît cînd cînta. I-ar fi plăcut să fie inconjurat permanent de zgomot, de agitație lumească, să se dărîme sub imperiul sunetelor. Un calm îl inconjura mereu într-o lume parcă pustie.

Ochii i s-au închis și acum, în timp ce în minte i se conturau acordurile unei compoziții neterminată. Auzea clar notele, ca și cînd ar fi apăsă el însuși pe clapele pianului. Muzica pătrundea tot mai mult în el. Nu trebuia să mai pregete nici o clipă. Dincolo de ușă se afla cu siguranță cineva.

— Dați-mi drumul de aici! Vă aud! Striga zgîlțînd ușa care i se împotriva. Simțea că avea să se întimplă minunea, schimbarea pe care o aștepta de atîta vreme. Lovi ușa cu toată puterea, pășînd DINCOLO. În fața nu vedea decît vase de lut. Le auzea mai mult decît le vedea, pentru că ele cîntau. Își adînci gîndurile în sunetele puternice. Pentru prima oară sufletul îi era plin, golul din el plecase. Îl stăpînea o vrajă care nu-l era necunoscută, și-a imaginat-o de mil de ori înainte, fără să știe că poate fi atît de omenească. Trăia cu tot ce avea în el, tremura cu fiecare sunet auzit. Dar clipele cele mai adevărate au murit repede. El era căzut la pămînt, ucis de fericire.

Din spate auzi umbra spunîndu-i: — Iată-ți truda, uită-te atent, pentru că nu o vei mai vedea vreodată. Du-te, du-te și privește-ți vasele, dar nu îndrăzni să le atingi.

Olarul păși spre rafturile unde erau orînduite vasele lui. Înainte de a-și lua rămas-bun, le compară cu niște soldăței de jucărie. Cuprinsă cu toată mina pe cel din fața lui. Prea târziu au sărit umbrele să-l oprească, o simfonie se declanșă deodată din trupul vaselor. Unul după altul, ca dirijate, au început să cînte.

Umbrele l-au tîrît de barbă pe olar pînă la cimitir, la mormîntul pregătit dinainte. În jur, morții se agitau întruna. O umbră glăsu:

— Îți dai seama cît de tare cîntă vasele? Uite cît se mai zvîrcolesc stăpînii! Parcă-l arde mina olarului care i-a atins. Asta ar fi ajuns aici oricum, nu trebuia să supere vocile. Acum o să ceară iarăși o jertfă. Trebuie să-l salvăm pe profesor. Alfel o să fie sacrificat ca să adoarmă stăpînii și nu vom mai găsi pe cineva care să ne pice în mînă așa de ușor. Olarul s-a dus, e nevoie de altcineva care să-i ia locul.

După ce acoperiră mormîntul umbrele o luară la fugă. Printre frunzele copacilor răzbătea cîntecul de moarte al vocilor. L-au găsit pe profesor căzut — victimă care a jucat în hora morții, prăbușindu-se, într-un sfîrșit, în întineric. A luat cu el și vocile. Vasele erau din nou mute și reci, afundate în liniște, mulțumite.

MARE SENZAȚIE în rindul vizitorilor a produs, în primăvara acestui an, prezentarea sprayurilor cu spectre, la deschiderea parcului de distracții din Waltor. Acest tip de spray, denumit comercial „cu fantome”, este creația unui grup de biochimisti și informaticieni norțeni. Modul de utilizare este extrem de simplu și la îndemna oricui: se pulverizează în aer o cantitate mică din conținutul flaconului, iar după câteva secunde, norul de picături prinde viață. Spectrul poate răspunde la întrebări, se poate deplasa (în regim automat) sau poate fi pur și simplu comandat (în regim manual).

Delegația noastră s-a putut convinge de buna calitate a produselor, întreprinându-se cu vestitul Barbă-Neagră, cu diverse alte stafii ce-au bintuit vechi castele, cu omul invizibil (două flacoane, din care unul cu revelator), iar în final, printr-o comandă specială, a obținut sprayuri cu Zmeul Zmeilor și diverse modele de Baba Cloanța.

STUDIIND CU ATENȚIE urmele lăuate de omul primitiv în peșterile din sudul țării, un grup de cercetători graneveni a ajuns la concluzia că mersul biped a apărut ca rezol-

MARIAN MELINTE

Actualitatea științifică pe glob

vare a unei probleme acute într-o perioadă anume de dezvoltare a ființei umane: este vorba de creșterea puternică a populației și, evident, aglomerarea peșterilor, așa încât poziția verticală se impunea de la sine.

Receptivi la tot ce e nou și valoros, unii tineri au salutat această teorie purtând interesante tricouri cu urme de palme, tâlpi etc.

STUDII EFECTUATE în condiții de laborator asupra unui număr mare de exemplare de Formica acilica au dus la descoperirea unei ciudate asemănări între mișcarea acestora și mișcarea browniană observată la suprafața lichidelor.

Explicația nu a întârziat să apară, specialiștii afirmând că transmiterea informației, în cazul furnicilor, se face în acord cu un principiu analog celui al acțiunii și reacțiunii din dinamică.

În continuare, prin experimentare la temperaturi scăzute, se speră că va fi posibilă modelarea unor fenomene aparent lente ca mișcările astrilor, planetelor etc., iar prin studierea mișcării la temperaturi ridicate se întrevăde deschiderea unui nou capitol în știința calculatoarelor, calculatorul cu furnicel.

O CONFIRMARE INDIRECTĂ a teoriei pur electromagnetice a structurii materiei, teorie fundamentată de savantul Valée în urmă cu un deceniu, vine din partea lingviștilor români care arată că limba vorbită fiind un produs al naturii, este firesc să exprime realitatea obiectivă. Astfel, asemănarea formală „lumină” — „lume” arată clar, susțin oamenii de știință, că lumina este „materia primă” care stă la baza lumii materiale.

Grupul de cercetători entuziaști caută în continuare, folosind tehnica de calcul modernă, urme lăuate de tipare ale materiei pe diversele manifestări ale vieții sociale: gândire, artă etc.

DORIN DAVIDEANU

SAREA ÎN DEȘERT

... Amindoi facem parte din Echipele de Cercetări Spațio-Temporale (E.C.S.T.). Căpitanul Victor Tîblă e șeful, iar eu, locotenentul Doru Bară, sint echipa. Alcătuim un cuplu bine sudat și am obținut nemăsurate succese împreună.

Semănăm în multe privințe: Victor e un bărbat înalt și nu s-ar putea spune că eu sint scund. El e zvelt, iar eu am obținut frumoase rezultate parțiale în cura de slăbire, Lui Victor îi reușește tot ce întreprinde: cit despre mine, eșecurile repetate nu au reușit să mă descurajeze vreodată.

Singura diferență ar fi aceea că Victor are părul ușor grizonant, pe cînd eu am început să-nărunțesc...

Hoarda înainta vijelios prin cimpia de sare. Războinicii îmbrăcați în zale scoteau țipete ascuțite, fluturau stindarde. Căi galopau năvalnic, sfărîmînd sub copite bulgării de sare și senzorii pe care-i ascusesem cu atîta grijă.

Din ascunzătoarea noastră, privesc cu binoclul; într-unul din stindarde recunosc fanionul cu însemnele ECST, pe care Victor a ținut neapărat să-l planteze pe o înălțime, vizibil de la mare distanță. Iată că îl văzuse cineva. Barbarii aceștia, care acum descoperiseră și modulul nostru de explorare și îl înconjuraseră curioși.

Victor privește și el cu binoclul, așa că poate să vadă foarte bine cum un războinic măi curajos se apropie de modul și lovește cu sabia încovalată în aparatul de emisie-recepție. După a treia lovitură o la la goană urlînd; bineînțeles că se curentase. Dar din carcasă se ridică un fir de fum albăstrui.

— A stricat stația de emisie-recepție, îi șoptesc lui Victor.

— Ai să plătești pentru asta, răspunde el furios. Sper că se adresează războinicului.

... Cum ajunsesem aici? Cu vreo două săptămîni în urmă, generalul comandant al ECST convocase întregul efectiv disponibil și ne explicase foarte pe scurt cum că pe planeta Talpa 5 exista un întins deșert, acoperit cu un strat de sare de circa doi metri grosime. Nu se știe cînd, cum și de unde apăruse. Întrebare apoi dacă există păreri. Înainte de a putea eu interveni, Victor și începuse:

— S-ar putea să fie fundul unei foste mări, acum secată...

— Bravo, dom'le! Cum de nu ne-am gîndit pînă acum la asta?! (Generalul se înroșise de furie.) Căpitan Tîblă, imaginează-ți că am făcut sondeje în trecut pînă în urmă cu 500 000 de ani, din secol în secol. Nici urmă de mare!!! Iar dacă aveai curiozitatea, căpitan Tîblă, să privești una din hărțile planetei înainte de a-ți oferi prețioasele sugestii, ai fi putut remarca faptul că acest pustiu de sare se află pe un platou situat la 2 300 metri deasupra nivelului mării. (Se opri, luminat de o idee.) Căpitan Tîblă, dacă tu manifesti atîta inițiativă, ocupă-te dumneata de rezolvarea acestei probleme. Mîine pleci pe Talpa 5!

Îmi părea rău de bietul Victor, însă și-o făcuse cu mîna lui.

Generalul se îndreptă cu pași mari spre leșire, deschise ușa dar în prag se întoarse și adăugă:

— Îi iei și pe locotenentul Bară cu tine.

... Eram de două săptămîni pe planetă, dar treaba înalnta greu din cauza hoardei acesteia; apreciau că deșertul neted de sare e excelent pentru demonstrațiile lor hipice și ne încurcau mereu cercetările. Ca să nu mai vorbim de primejdia de a fi atacați direct.

Chiar asta se și întimplă acum. Doi cercetași au reușit să se strecoare, pe nesimțite, pînă în apropierea noastră. Razele piezișe ale soarelui cad pe armuri și pe tălșii săbiilor.

— Fuga e sănătoasă! răcnește Victor,

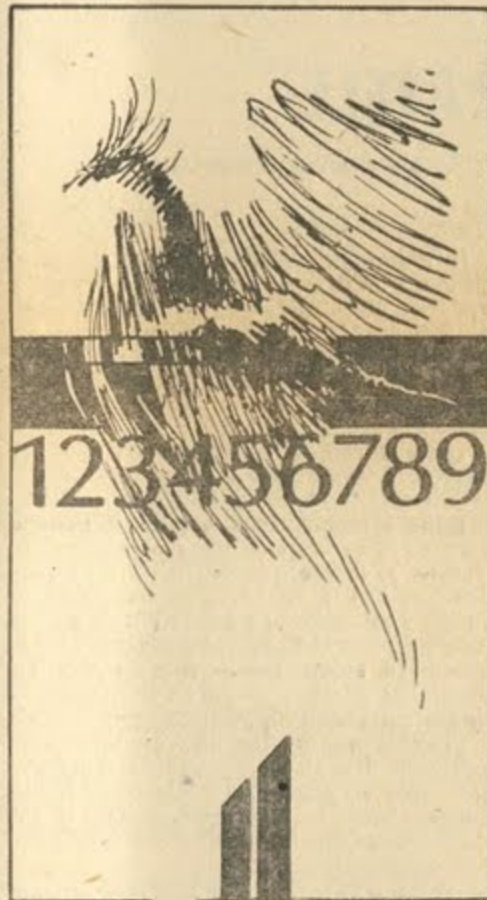
citînd partea a doua a unui cunoscut proverb care, astfel trunchiat și în condițiile date, nici nu sună așa de rău. Ajutat de gravitația scăzută, se îndepărtează rapid, în salturi grațioase și spornice. Îl urmez îndeaproape, pentru a-l putea admira stilul. Nu mă pot abține:

— Șefu', ce fuleu splendid ai!

Îmi răspunde peste umăr, dar nu-l înțeleg cuvintele deoarece sunetul se propagă greu în atmosfera rarefiată. Cel doi au pornit în urmărirea noastră, dorinți și ei, probabil, să afle secretul impecabilei tehnici de alergare.

Curînd se ivesc dificultățile. Respir tot mai greu (din cauza aerului rarefiat), în gură simt un gust neplăcut (datorită prafului de sare ridicat în goană de Victor) și mai simt cum o greutate îmi apasă umărul și ceafa (e unul din următorii, care m-a ajuns și mi-a sărit în spinare).

Un altul îl plachează pe Victor, care ia contact cu solul fără să mai aibă timp să scoată trenul de aterizare.

Eu mă descurc rapid cu atacatorul meu. Îmi scot fulgerător degravatorul, îl atașez la centură și, din aceeași mișcare, îl fixează poziția maximă. Adversarul e smuls de lingă mine și se îndepărtează în salturi dezordonate și rostogoliri acrobatice, încercînd cu disperare și fără succes să detașeze mașinăria.

Între timp Victor a reușit să-și atragă adversarul deasupra sa, el menținîndu-se în permanență dedesubt, pentru a nu risca să fie atacat pe la spate.

Hotărîsc să intervin și, pentru a pune capăt luptei, îl înșfac de guler pe atacator. Acesta se răsuțește spre mine cu ceea ce eu credeam a fi ultimele sale puteri și încearcă să-mi aplice cîteva lovituri în plex; zădarnic de altfel căci, cu ușurință și îndemînare, reușesc să le deviez; spre coaste.

Îl privesc țintă și îi spun:

— Nu vă este rușine să atacați niște oameni pașnici, care au străbătut nesfîrșitul ocean al cosmosului pentru a dura puinți într-o civilizație, pentru a așeza o cărămidă la edificiul marilor comunități galactice?! Iar voi? Mîna noastră întinsă prietenește o răsplătiți cu amenințări și violență? Încă o dată, rușine!

Războinicul nu-mi răspunde decît printr-un sforăit gros căci, am uitat să vă spun, înainte de a începe scurtul discurs am avut prevederea să-i împuşc un cartuş soporific într-o zonă anat-

mică rămasă neprotejată de zale, pentru a permite poziția călare.

Am hotărît să nu mai întîrzim prin acele locuri și ne-am îndreptat numai decît spre bază. Se apropia termenul fixat pentru a prezenta rezultatele investigațiilor și noi nu ajunsesem încă la nici o concluzie așa că, odată sosiți, am decis să luăm măsuri radicale pentru a scăpa de hoardă.

Zis și făcut. Am pregătit un mic aparat individual de zbor (rucsac zburător), l-am echipat cu un dispozitiv de teleghidare și cu un megafon. Am acoperit totul cu o husă albă, lungă. Am făcut și o repetiție. Fantoma noastră plutea la cîteva metri deasupra solului, fluturîndu-și faldurile albe și emițînd sunetele înfiorătoare pe care le scotea Victor în fața microfonului. Oaspeții puteau sosi.

... Stratagema nu era nouă. Chiar noi o mai aplicasem odată, cînd trebuia să studiem niște manuscrise vechi și, cu toate că lucram doar noaptea, stăpînul locurilor (care suferea de insomnii) intrase la bănuiele și ne întrerupea mereu cu incursiunile sale. Cum trebuia se petrecea într-un vechi castel scoțian, ideea a venit de la sine. Am „echipat” fantoma și în prima noapte am trimis-o în întîmpinarea bătrînului senior, cerîndu-i acestuia ca, de la apusul pînă la răsăritul soarelui, castelul să rămînă numai al stafiilor. Din nefericire, bătrînul nu prea credea în stafii, deși l-ar fi fost rușine s-o recunoască, așa că puse mîna pe o pușcă de vînătoare și slobozi două încercături spre prețioasele noastre aparate. A trebuit să conectăm rezerva energetică păstrată pentru cazuri excepționale, să creăm un cîmp de protecție care să devieze altele și să-lansăm apoi o descărcare calorică dirijată, care a topit țeava puștii. Se pare că aceste ultime argumente l-au convins în sfîrșit pe bătrînul scoțian, căci a doua zi și-a făcut bagajele și a plecat într-o lungă călătorie prin Europa.

... Iată că la orizont se zărește colbul ridicat de goana călăreților ce se apropie. Efectul apariției în falduri albe depășește așteptările. Panica e de nedescris. Dezorientată, întreaga hoardă se strînge în jurul marelui han. Din han ies doi indivizi purtînd uniforme ECST: eu și Victor.

— Nu vă temeți, bravi războinicilor! Duhul alb al pustiei este neputincios în fața noastră, iar noi sintem prietenii voștri! Priviți!

Între timp, eu dirijez fantoma care „se prăbușește” (cam tare) la pămînt, cu un ultim valet. Războinicii izbucnesc în chiote de bucurie.

A urmat o petrecere pe cinste, întreruptă doar de un mic incident: Cînd s-a înserat, am vrut să aprind luminile și, din neatenție, am pornit și fantoma care a început să miște iar, spre groaza pasagerilor noștri. Mi-am reparat imediat greșeala închizînd comutatorul și explicînd că, la apusul soarelui, sufletul blestemat și-a părăsit învelișul și a coborît în iad.

Hoarda nu ne-a mai deranjat de atunci. Azi, cînd misiunea noastră pe Talpa 5 la sfîrșit, aproape că regret. Ne pregătim de plecare. Victor raportează Centrului despre soluționarea enigmei deșertului de sare.

Analiza complexă a eșantioanelor prelevate a demonstrat că aceasta fusese produsă în anul 2435 de firma „Sare pentru toți”. Același lucru l-am putut constata mult mai simplu, citînd marca imprimată pe ambalajele de polietilenă pe care le-am descoperit în deșert. Sarea fusese destinată să acopere necesitățile de protocol ale ECST, regulamentul prevăzînd ca, la contactele cu alte civilizații, ambasadorii acestora să fie întîmpinați cu pline și sare. Aceasta era cota de sare pentru 200 000 de ani și 3 500 sisteme solare. Printr-o eroare de distribuție, întreaga cantitate ajunsese pe Talpa 5. Nici pînă în ziua de azi nu se știe ce s-a întîmplat cu plinea.

— „Misiunea a fost îndeplinită. Un raport detaliat va fi înaintat la întoarcerea pe Terra. Peste trei ore părăsim planeta.”

Sînt scurtele momente de relaxare cînd ecurile acțiunii abia sfîrșite încep să se stingă iar griji pentru cea care va urma nu ne încearcă încă. Ne simțim apropiați, nu mai sintem șef și subaltern ci doi camarazi în luptă cu Necunoscutul...

Victor se pregătește să încheie:

— ... În final menționez că locotenentul Bară a pierdut degravatorul aflat în dotarea sa...

Sar ca ars:

— Păi... Dar... Stai o clipă, stai o clipă... Cum adică, l-am pierdut?! Doar știi că...

— „În timpul misiunii nu s-au întîmplat alte evenimente deosebite. Terminat.”

ABLAȚIE: 'geologie: transport (TIR) al minereurilor rezultate din dezagregarea rocilor prin spălarea lor cu ape freactice sau de suprafață. Descoperirea ablației fluviale a minereurilor auzite extrem de căutate și masiv teaurizate de toate societățile succesive terestre, fenomen de altfel încă neelucidat și care ținea probabil de psihologia de grup, a generat un puternic val de criminalitate în zona vestică a continentului nord-american. Doar epuizarea depunerilor a salvat civilizația.

navigație: scăderea masei unui aisberg prin topire la întâlnirea unui curent oceanic (Golf-Stream) sau a unei mase de aer (Föhn, Bang Sonic) mai calde ori prin desprinderea naturală sau artificială a unor ghețari mai mici. Cea mai cunoscută ablație declanșată artificial de impactul transatlanticului „Titanic”, echipajul confundând orgolios nava cu spărgătorul de gheață atomic „V. I. Lenin”, aflat încă în stadiu de proiect.

medicină: îndepărtarea definitivă din organism în scop diagnostic („ce-i în mână nu-i minciună”), terapeutic („de urgență”) sau experimental („cunoaște-te pe tine însuși”) a unei părți de țesut, organ sau membru, sau chiar îndepărtarea totală a unei unități funcționale. Exem-

plu-ablația de splină, de pulmon, de rinichi etc. Referitor la creier nu s-au găsit încă explicații satisfăcătoare la scopul trepanațiilor craniene din pilocen. Cercetările continuă. Sinonime: exereză, extirpare.

astronautică: fenomen fizic prin care un corp ce străbate cu vi-

astronaut și muzician american, născut la Wapakoneta. Copilăria și-a petrecut-o descărând cărbuni și cântând ocazional free-jazz cu formațiile de copii din New-Orleans. A stat un timp și la o casă de corecție deoarece într-o noapte de Anul Nou a tras cu pistolul, lucru interzis

mică. Intră în N.A.S.A., fiind cooptat ca rezervă în misiunile Gemini 8, Gemini 11 și Apollo 8. Participă la misiunile Gemini 6 (pilot-comandant) și Apollo 11 (expert în acustica decolării), fiind primul om care și pune membrul inferior pe satelitul natural al Pământului, moment marcat de declarația: „un pas mic pentru om, un pas uriaș pentru omenire”. urmată de înțonarea la trompeta electrică a șlagărului „What a wonderful world”. Milioanele de telespectatori care urmăreau în direct aselenizarea plăngeau unii pe umerii altora de emoție. Refractor, este angajat profesor la Universitatea din Cincinnati, unde își înființează formația de turneu „All Stars” cu care cutreieră lumea. Celebru pentru genialele sale improvizatii jazz-istice la mare înălțime, unele pline de umor. Peste jumătate de secol, piesele-armstrong vor constitui surse de inspirație pentru toți muzicienii lumii, conștiința sa artistică și cosmogonică exemplară constituind o adevărată cotitură în cultura terestră. Ca o confirmare a meritelor sale multiple, primește 18 medalii și distincții metalice, este numit Doctor Honoris Causa a șapte universități. Membru al Academiei Franceze, căsătorit, trei urmași.

VOICU A. DAVID

FIȘE PENTRU UN DICȚIONAR DE TERMENI TERESTRI

teze ridicate atmosfera unei plante pleride din substanța părții sale anterioare ca urmare a încălzirii aerodinamice, până la incandescență și sublimare. Corpurile artificiale terestre au fost de aceea dotate cu scuturi ablativ de protecție ce aveau capacitatea atât de preluare cât și de disipare a energiei de frecare. Pe scuturile ablativ erau purtați spre Stîncea Tarpelană instructorii de zbor care prin incompleta lor pregătire compromiteau mai mult de trei misiuni.

ARMSTRONG, N. I., n. 1925 —

pentru un negru. Se înscrie la Universitatea Purdue, unde în timpul liber învață să cînte la trompetă. În anii terminali își înființează formațiile Hot Cvintet și Hot Septet. Absolvă instituția licențiat în științe tehnice aeronautice. Zboară în secret pe X-1 și X-15, la înălțimea de 60 km, cu 6 500 km/oră, lucru care nu-i folosește la nimic. Pe un paraglider aflat în prima deplasare experimentală, compune piesa de renume internațional „Hello Dolly”. Soția sa, pianistă, îl ambiționează: „Ești prea mare pentru o echipă așa de

PHILIP JOSÉ FARMER

NU SPĂLAȚI CARATELE

(Un paramit politropic)

Traducerea literală a termenului preluat din greaca veche ar fi „un mit orientat spre dincolo”. Pentru mine și, sper, pentru cititor, un asemenea paramit e o formă amuzantă de terapie, simptom al unui proces al subconștientului, care îmi provoacă mincărimi ce trebuie scărpinate (...). O altă definiție posibilă ar fi cea de monstru, născut cu multă bucurie, dar și cu oarecare surprindere, un ou cubic, ouat de o gîscă ce ride pentru că o doare. „Nu spălați caratele” este rezultatul unei lecturi din Henry Miller, [...] unde am întâlnit pasajul „Diamantele se nasc uneori în timpul unor furtuni violente.”

PHILIP JOSÉ FARMER

Bisturiul a incizat pielea, fierăstrăul a scrișnit în calota craniană, împrăștiind pulbere cenușie de os. Cu pompa de desfundat chiuvete — chirurgul face economii la instrumente — este ridicată porțiunea trepanată, în timp ce doctorul Van Mesgeluk, cu obrazul acoperit de mască, orientează un jet de lumină în interiorul craniului. Invocîndu-l pe Hipocrat, pe Esculap și pe frații Mayo, el trage o injurătură suculentă. Pacientul nu are o tumoră pe creier, ci un diamant.

Chirurgul mina a doua, Beinschneider, aruncă o privire în deschizătură, iar după el, asistentele medicale. „Ulterior!” exclamă Van Mesgeluk. „Diamantul nu este brut, ci șlefuit!” „Pare să fie un brillant cu 58 de fațete, de 127,1 carate” adaugă cu convingere Beinschneider, care avea un cumnat bijutier, dirijînd raza de lumină în sus și în jos și provocînd scintilieri stelare, urmate de umbre ce se fugăresc. „Desigur, este pe jumătate îngropat în creier, încît porțiunea inferioară poate să nu fie la fel. Dar chiar și așa...”

„E căsătorit?” întreabă o asistentă. Van Mesgeluk își dă ochii peste cap. „Domnișoară Lustig, nu te gîndești decît la măritiș?”

„Dar totul îmi sugerează numai clopote nupțiale, domnule doctor” replică ea, cambrîndu-și șoldurile.

„Excuzăm — excrescența?” întreabă Beinschneider.

„E malignă”, răspunde Van Mesgeluk. „Bineînțeles că o scoatem”, adaugă el, începînd să fandeze și să pareze cu o pîrceperă ce strîștește țipete de admirație și aplauze ale asistentelor, obligîndu-l chiar și pe Beinschneider să mormăie, nu fără gelozie, un „Bravo!”

În momentul cînd începe să însereze pensa, Van Mesgeluk o retrage brusc la vederea unui fulger ce țîșnește din cavitatea craniană, urmat de un tunet de mică amploare, dar bine conturat sonor.

„Se pare că vine ploaia”, spune Beinschneider. „Un cumnat de-al meu este meteorolog.”

„Nici vorbă. E un fulger caloric”, îi răspunde Van Mesgeluk.

„Cu tunete?” întreabă Beinschneider, privind diamantul cu o patimă pentru care soția sa ar fi în stare să ofere diamante, și întrebîndu-se, în timp ce pielea capului i se răcește, iar glandele salivare își dublează producția: „Al cui este diamantul? Al pacientului? Niciodată. În spital, pacienții n-au nici un drept. Al găsitorului? Sau trebuie predat Ministerului de Finanțe?”

„Fenomenul acesta este cu totul improbabil din punct de vedere matematic”, zice el, adăugînd: „Ce spun legile californiene în legătură cu drepturile de exploatare a resurselor minerale într-un astfel de caz?”

„Doar n-ai de gînd să pretinzi că diamantul este al tău”, se răstește Van Mesgeluk. „Pacientul e o ființă umană, nu o fișă de teren”. În deschizătura craniului scilpesc alb alte fulgere, în timp ce tunetul se rostogolește ca o bilă de popice.

„Spuneam eu că nu-i fulger caloric”, mîrșie Van Mesgeluk, în timp ce Beinschneider rămîne cu gura căscată.

„Nu-i de mirare că au sîrit siguranțele de la electroencefalograf în timpul diagnosticării”, continuă Van Mesgeluk. „Trebuie să fie cîteva mii de volți, dacă nu chiar o sută de mii, pulsînd acolo, și totuși, nu simt căldură. Oare creierul absoarbe căldura?”

„N-ar fi trebuit să o dați afară pe asistenta de la electroencefalograf cînd au ars siguranțele”, murmură Beinschneider. „În definitiv, n-a fost vina ei.”

„Și cînd te gîndești că în ziua următoare s-a aruncat pe fereastră”, adaugă cu reproș asistenta Lustig. „Am plîns ca un robinet stricat la înmormîntare și aproape m-am logodit cu drăcarul”, continuă ea, mișcîndu-și din șolduri.

„Remarcabil fenomen”, își amintește Van Mesgeluk, „toate oasele îi erau

frînte, dar pielea îi rămăsese intactă.”

„A fost un suflet de om, nu un fenomen”, zice Beinschneider.

„Ai dreptate, dar nu era normală”, îi răspunde Van Mesgeluk. „Mi-a fost pacientă și știu totul despre ea. Închipu-te-ți, avea treizeci și trei de ani și nu avusese nici o menstruație în ultimii zece ani!”

„Din cauza aparatului anticoncepțional intrauterin”, replică Beinschneider. „Era infundat cu praș și, pe deasupra, praful era radioactiv. Toate experiențele astea nucleare...”

„Chiar așa”, zice chirurgul șef, „motiv suficient pentru nevroză. Nu uita că eu t-am făcut autopsia. M-a durut inima cînd a trebuit să înciez pielea aceea albă ca marmura de Carrara. De fapt, mi-am și rupt bisturiul, încît a trebuit să chem un expert din Italia cu o daltă cu vîrf de diamant. Bineînțeles, am avut discuții în legătură cu cheltuelile de deplasare și asigurările au refuzat să-l plătească.”

„Poate că și ea făcea un diamant”, spune asistenta Lustig. „Toată energia și tensiunea nervoasă trebuie să se ducă undeva.”

„M-am întrebat de multe ori de unde provenea radioactivitatea”, continuă absent Van Mesgeluk, apoi, tăios, „Domnișoară Lustig, te rog să te concentrezi la ceea ce facem și să lași opiniile de specialitate superiorilor dumitale.”

Privește în deschizătură. Undeva, la orizont, între cerul calotei craniene și cenușul creierului, scilpesc fulgere.

„Poate ar trebui să chem un geolog. Beinschneider, te pricepi la electronică?”

„Un cumnat de-al meu are o prăvălie de aparataj electric.”

„Perfect. Cuplează un transformator la excrescență, ca să nu mai sară siguranțele!”

„Încă o EEG?” întreabă Beinschneider. „E cam greu să găsec un transformator la ora asta, iar cumnatul meu, care locuiește în cealaltă parte a orașului, o să ceară suprapreț ca să deschidă magazinul.”

„Fă-i, oricum, o înpămîntare”, zice chirurgul șef, „și scăpăm în felul acesta de voltaj”. Trebuie să excizăm; cercetarea științifică poate să mai aștepte”, adaugă el, punîndu-și încă două perechi de mînuși.

„Credeți că o să-i crească altul? Nu arată rău deloc și cred că e un tip simpatic”, intervine asistenta Lustig, sorbindu-i din ochi pe pacient.

„De unde naiba să știu?” întreabă Van Mesgeluk. „Oi fi eu doctor, dar încă nu sînt Dumnezeu!”

„Dumnezeu și mai cum?” îi aruncă Beinschneider, ateu convins, în timp ce face înpămîntarea prin deschizătură, urmărind cum țîșnesc scintile albastre.

Van Mesgeluk extrage diamantul cu pensa, după care asistenta Lustig îl ia și

începe să-l clătească sub robinet.

„Să-l chemăm pe cumnatul tău”, zice Van Mesgeluk, „vreau să spun, pe bijutier.”

„Acum e la Amsterdam, dar pot să-l sun. Să știți, însă, că o să ne ceară cotă parte.”

„Dar nu are nici măcar studii de specialitate!” răbufnește Van Mesgeluk. „Cheamă-l, totuși. Crezi că știe ceva despre drepturile de exploatare a minereurilor?”

„Nu prea. Și nici nu cred că o să vină. De fapt, afacerile cu bijuterii sînt o simplă fațadă; adevărata lui sursă de venituri este introducerea prin contrabandă în Statele Unite a bomboanelor cu LSD, trase în clocolată.”

„Și asta numește el etică?”

„Ciocolata este olandeză și e de cea mai bună calitate”, îi răspunde Beinschneider sec.

„Păcat. Cred că voi acoperi trepanația cu o placă de plastic transparent, prin care să putem urmări eventuala apariție a unei noi creșteri.”

„Credeți că e de natură psihosomatică?”

„Bineînțeles. Ca toate celelalte, inclusiv impulsul sexual. Întreab-o pe domnișoara Lustig.”

Pacientul își deschide ochii.

„Am visat un escroc bătrîn, cu barbă albă”, zise el.

„Imagine arhetipală tipică”, îi lămu-rește Van Mesgeluk, „simbol al subconștientului O avertizare.”

„Îl chema Platon”, continuă pacientul, „fiu nelegitim al lui Socrate. Bătrînul Platon ieșea clătîndu-se dintr-o peșteră întunecoasă, în fundul căreia strălucea o lumină. În mîna ținea un diamant uriaș. Unghilele îi erau rupte și murdare. Deodată, a strigat: „Idei! Este fizic! Universalul constă din concretul specific. De fapt, din carbon. Eureka! Sînt bogat. O să cumpăr toată Atena și o să-mi investesc banii în blocuri de locuințe, în bazine carbonifere și în sistemul american de sateliți COMSAT. La dracu’ cu rațunea! Îți ba trînul. Toate sînt ale mele!”

„Ați avea ceva împotriva să visați pușin cu regele Midas?” zice Van Mesgeluk.

Asistenta Lustig începe să țipe. În locut diamantului, în palmă îi scilpește, udă, o masă de țesut organic cenușiu.

„Apa a transformat diamantul în tu-moare!”

„Beinschneider, amulează convorbirea cu Amsterdamul!”

„Poate o să-i crească altul”, opinează Beinschneider, în timp ce asistenta Lustig se întoarce furioasă spre pacient, strigînd:

„Să-ți iei adio de la logodnă!”

„Oricine ai fi”, îi răspunde acesta, „nu cred că m-ai iubit pentru mine însumi și mă bucur că și-ai revizuit părerea. Deși, pe moment sînt singur. Încă nu sînt divorțat și am destule pe cap ca să n-am nevoie și de un proces pentru bi-gamie. Nevastă-mea a dispărut cu chirurgul spre o destinație necunoscută — n-am înțeles niciodată de ce — imediat după operația mea de hemoroizi!”